

Ut it tsjerkeriedsferslach fan 25 april 1930:

'Huwelijksbevestiging is aangevraagd op 9 mei 's middags 2 uur door Tjeerd Meijer en Klaaske Dijkstra en op 16 mei namiddags 2 uur door Johannes Anne de Vries en Antje Osinga.'

Skoallekwestje Grifformearde needgjalp

Op de jierlikse ledegearkomste fan de Grifformearde Skoalleferiening yn 1930 waard der in moasje yntsjinne troch de Grifformearde dûmny, Ds. Guillaume, dy't de folgjende ynhâld hie:

'Lettende op het feit, dat aan een aanzienlijk gedeelte van hare leden alle invloed alsmede vertegenwoordiging in het dagelijks bestuur wordt onthouden, spreekt

Reiske Famkesferiening 'Kennen en Belijden' en Knapenferiening 'Dient den Heer' op 19 augustus 1936 nei Camperduin a.d. Zee.

Achterste rij f.l.n.r.: Reino Kamstra, Sake Hemstra (chauffeur), Baukje Wijbrandij, Joh. Dijkstra, Tine Strikwerda, Bauke Wijbrandy, Djoeke Visser, Joh. Strikwerda, R. Strikwerda (Bakker), J. Wijbandy.

Twadde rij: Rinke Hingst, Andries Joustra (Yme zn) Marie Joustra, Tinus Hoekstra, Jetsche Joustra, Balt de Vries, ?? Hingst, Jan Jausen, Wijbren Joustra, Berend Wijbrandy.

Sittend: Sj. de Vries, Douwe de Vries, Tiede Bosgra, Jetske Joustra, Germ Stilma, Klaas Dijkstra, Wille Stilma, Antje Joustra (Sj.), Antje Joustra (Yme).

als haar mening uit, dat die toestand een alleszins onbillijke genoemd moet worden, die aan de geringste eisen van het recht schroomlijk tekort doet. En verzoekt het bestuur zoodanige maatregelen te treffen, die aan deze toestand een einde maken, en het recht in het midden der vereeniging te doen zegevieren. Aldus ingediend van de ondergetekenden, allen leden van bovenstaande schoolvereeniging, volgt ondertekening.

F. Guilaume
R.A. Sybrandy
H.M.Okkema'

De oantekens fan de Herfoarme Skoalleferiening skriuwe hjiroer:

'Over deze motie werden, hoewel het al vrij laat geworden was, de meningen door verschillende sprekers uiteen gezet. Dat duurde zolang, dat er een aanzienlijk deel der aanwezigen alreeds vertrok. Toch werd er nog tot een stemming overgegaan 'zoo ja of neen'. Uitgebracht werden 36 stemmen, waarvan 29 tegen en 6 voor stemden en 1 blanco. Alzoo verworpen.'

Grifformearde Skoalleferiening wurdt opdûkt.

Op 31 septimber 1936 moat op 'e nij oanfraach dien wurde ta ferlinging fan de rjochtpersoanlikheid. Ds. Van Otterlo ferwyt de leden te min meiwurking en wol oansluting by de besteande feriening en de eigen skoalferiening opdûke. Lykwols binne der 12 fan de 17 leden tsjin dit útstel. Hja wolle ek wer ien kear yn 't jier byinoar komme, mar Ds. Van Otterlo sjocht grutte beswieren. In letter net datearre notulearing jout oan, dat ferlinging fan de rjochtpersoanlikheid net mooglik wie. Dat hat fan gefolgen dat de feriening opdûkt wurdt.

Ut it tsjerkeriedsferslach fan 17 oktober 1930:

Gebrûikte kerktelefoon

'Ingekomen zijn van de kerk van Andijk, doopattest van Geertje Sijbrandi. Dezelfde kerk doet ook door aanbieding van een gebrûikte kerktelefoon, en wel onder zulke billijke voorwaarden, dat de kerkeraad dit aanbod dankbaar aanvaard, temeer, daar een tweetal broeders van Andijk ook nog gratis deze telefoon zullen plaatsen, in de kerstweek.'

Ut itselde ferslach:

Tsjerke-autobus Easterein, Rien oer Reahûs, Hidaerd, Easterein

'Bij de persoonlijke rondvraag stelt br. Boersma voor de betrokkenen vanwege de hoge kosten voor de helft voor de kerk een autobus voor het winterhalfjaar te laten rijden van Rien via Roodhuis, Hidaard naar Oosterend. Na breede bespreking wordt besloten deze zaak aan te houden tot een volgende vergadering, terwijl br. Boersma hiervoor eenige inlichtingen zal inwinnen vooral ook bij de Hervormde medereizigers.'

Ut it tsjerkeriedsferslach fan 14 novimber 1930:

'De notulen der vorige vergadering worden gelezen en goedgekeurd, terwijl Br. Boersma naar aanleiding hiervan meedeelt, dat de autorit is geregeld door belanghebbenden, zoodat de tusschenkomst van den kerkeraad hierdoor onnodig is.'

Ut it tsjerkeriedsferslach fan 28 novimber 1930:

'Na de dienst des Woords de hand reiken, zinledig'

Bij de rondvraag vestigt de Praeses de aandacht nogmaals op het aloude gebruik hier ter plaatse om na de Dienst des Woords (yn de konsistoarje as tsjerkeried skr.) elkaar de hand te reiken. Na lange bespreking wordt tenslotte besproken, dit gebruik als 'zinledig' te laten varen, en van nu voortaan met deze gewoonte te breken.'

Ut it jierferslach fan de gearkomste fan de gemeente op 26 jannewaris 1931:

Rondvraag

'H. Hoekstra zegt dat bij donker weder de duisternis voor hem hinderlijk is achter in het kerkgebouw. Toegezegd wordt, indien zich dit eens herhaalt, gebruik zal worden gemaakt van het kunstlicht.'

J. Jansen vraagt of rondgang voor 't avondmaal niet opgeheven kan worden. Hij vindt deze gang van zaken overboodig, echter de broeders die deze arbeid verrichten weten van andere ervaringen.'

Ut it tsjerkeriedsferslach fan 28 febrewaris 1931:

'Door br. Zijlstra wordt hierbij opgemerkt dat Griet Roorda die uit de Hervormde Kerk tot ons overkomt en gedoopt is te Suameer. Kan men zonder nader bewijs zulk een doopattest zoo maar erkennen? Waar toch in de Hervormde kerk wel van de gewone formule wordt afgeweken, b.v. als er gezegd wordt, niet in de Naam des Vaders, maar **tot** den Naam des Vaders enz.'

Ut it tsjerkeriedsferslach fan 24 april 1931

Kombinaasje mei Boazum?

'Hierop volgde een breedvoerige bespreking naar aanleiding van een ingekomen schrijven van den kerkeraad te Bozum. Men zou nl. vandaar bij nadere overlegging en bespreking wel willen komen tot een combinatie met de kerk van Oosterend. Waar een drietal leden van den kerkeraad hier beslist tegen waren, de anderen daarentegen z.m. deze zaak zoo maar niet konden loslaten, werd door den Praeses in overweging gegeven: door met een deputatie van de kerkeraad van Bozum, gezamenlijk deze zaak alhier nog eens te bespreken.'

Ut it tsjerkeriedsferslach fan 22 maaie 1931:

'Attestaties binnengekomen van de kerk van Heeg: Theunis Hofstee en zijn echtgenoote Akke Attema.'

Inkelde sitaten út tsjerkeriedsferslaggen nei oanlieding fan it sûndigjen tsjin it sânde en njoggende gebod.

25 juny 1931:

'Niettemin toch gezondigd tegen het zevende en negende gebod'

'Door den Praeses was een bezoek gebracht bij br. X en echtgenoote. Door deze echtelieden was voor den e.v. Zondag de doop aangevraagd voor hun kind. Waar dit kindje nog al vroegtijdig geboren was, werd er door sommigen wel eens aan getwijfeld of deze zaak wel in orde was, echter, hoewel het gesprek er wel een weinig heenleidde het tegendeel meer naar voren kwam. Niettemin bleek toch, nadat betrouwbare inlichtingen ingewonnen waren, dat hier gezondigd was tegen het 7de en 9de gebod.

Na een persoonlijk onderhoud met deze broeder hierover gehad te hebben, had deze terstond beleden dat hij bekennen moest dat het de waarheid was.

Door de Dienaar des Woords was hij er nu op gewezen dat na voorgaande schuldbekentenis in het openbaar in het midden der gemeente de doop van het kind kon plaats hebben. It docht lykwols bliken dat de man it folslein net mei dizze gong fan saken iens is.

6 july:

'Praeses deelt mede, dat de houding van deze broeder geheel veranderd is. Betoont berouw te hebben van zijn snoode zonde en wangedrag en begeerde zijn bedreven zonden ook voor de mensen te belijden.'

Inkelde oantekens út tsjerkeriedsferslaggen út it jier 1931:

2 oktober 1931:

'Op een verzoek van de jeugdverenigingen om bij gelegenheid van een radio-avond, gebruik te mogen maken van de bovenzaal, zal gunstig worden geantwoord.'

23 oktober 1931:

'Na eenige bespreking werd besloten de eene maand 's morgens Catechismus en 's middags vrije stof en de daaropvolgende andersom en zoo vervolgens. Besloten werd dat terwijl de kerkeraad binnenkomt, de deur van het kerkgebouw terstond gesloten wordt en als de Dienaar des Woords het stil gebed doet op of voor de kansel ook de gemeente saam dit verrichte.'

20 November 1931:

'Met attestasje zijn overgekomen van de Geref. kerk van Oppenhuizen c.a. Rouke de Jager en zijn echtgenoot Sibbeltje Sijsling.'

Inkelde oantekens út tsjerkeriedsferslaggen nei oanlieding fan it ôfskie fan Ds. Guillaume

11 septimber 1931:

'De Praeses zegt nog geen beslissing genomen te hebben in zake de roeping van de Geref. kerk te Beetgum. Het beroep valt hem zwaarder als aanvankelijk verwacht werd. Algemeen wordt van de gemeente van Beetgum zeer verlangd, dat hij de roeping moge opvolgen.'

15 jannewaris 1932:

'Vervolgens deelt de Dienaar des Woords aan de kerkeraad mede dat het beroep van de gemeente van Klundert door hem is aangenomen. Zegt voorts, dat het met een bedroefd hart gepaard gaat, ons aanvankelijk los te maken van een gemeente waaraan we ons met zoo nauwe banden verbonden wisten, niettegenstaande dat, is het mijn vaste geloofsovertuiging dat de Koning der kerk mij nu in dat deel Zijner Wijngaard roept, waarom ik met blijdschap in 't hart deze roeping mocht aannemen.'

It ôfskie wurdt fêststeld op snein 3 april 1932.

1 april 1932:

'Attestatie naar de Geref. kerk te Klundert worden geteekend voor Francois Guillaume en Hendrika Johanna Guillaume, geb. Rullmann.

Door den Dienaar des Woords wordt het verlangen kenbaar gemaakt en toege-

zegd jaarliks een zondag voor zijn gemeente alhier op te treden. Hiervoor werd geen eereloon verlangd. Hij hoopt alsdan hiermede te beginnen 28 augustus e.k.'

Ut it tsjerkeriedsferslach fan 30 maaie 1932:

'Alsnu wordt besloten het honorarium voor een preekbeurt te bepalen op fl.10 + reiskosten.'

Ut it tsjerkeriedsferslach fan 11 maart 1932:

'Praeses richt in de eerste plaats een kort woord tot degenen die hunne begeerte hadden te kennen gegeven, toegelaten te worden tot het H.A., n.l. de broeders Hielke Piekma, Marten Stilma, Rintje Zijlstra, Bouke Boersma en zuster Ymkje Veenstra.'

Inkelde sitaten út tsjerkeriedsferslaggen oer it beroppingswurk nei it ôfskie fan Ds. Guillaume.

11 maart 1932:

'Meegedeeld wordt dat op zondag 17 april voor de gemeente hoopt op te treden kandidaat W.J. van Otterlo te Voorburg.'

15 juny 1932:

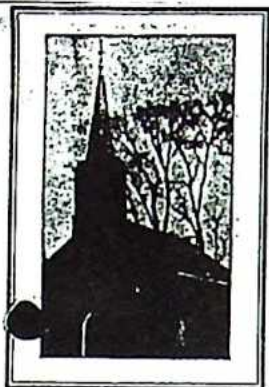
'Als nu wordt door de Praeses een breedvoerig schrijven gelezen van Ds. M. de Vries, predikant te Voorburg, dienende als antwoord op een schrijven van den kerkeraad alhier, waardoor een schrijven van br. De Vries inlichtingen waren gevraagd aangaande W.J. van Otterlo, hulpprediker te Voorburg.

Alleszins gunstig was het getuigenis over den perzoon, arbeid, en breede ingewonnen informatie welke tot dusver aldaar door hem verricht en vooraf over zijn persoon ontvangen waren. Ook gunstige inlichtingen waren ingekomen over cand. H. Fransen, cand. te Meppel van Ds. Y.K. Vellinga aldaar. Welke schreef dat hij deze kandidaat zonder voorbehoud wel ernstig aan de gemeente van Oosterend kon aanbevelen. Een leerling der V.U. met een uitnemend verstand en naar zijn oordeel een cand. zooals een cand. wezen moet.

Na breedvoerige bespreking over deze

*Ds. W.J. van Otterlo (*1906), dy't yn Easterein stie fan 1932 oant 1941.*

ONZE KERKTOREN

MAANDBLAADJE, TEN DIENSTE VAN HET LEVEN
DER GEREFORMEERDE KERK TE OOSTEREND (Fr.) C.A.

No 108.

10e JAARGANG No 2.

Julij 1936.

GODSDIENSTOEFENINGEN.

Zondag 5 Juli, 10 en 2½ uur : W.J. van Otterlo. Catech. Zondag 5.
Zondag 12 Juli, 10 en 2½ uur : W.J. van Otterlo. Catech. Zondag 6.
Zondag 19 Juli, 10 uur : W.J. van Otterlo. Voorbereiding H. Avondmaal;
2½ uur : nog onbekend.
Zondag 26 Juli, 10 en 2½ uur : W.J. van Otterlo. Bediening H. Avondmaal
en Dankzegging.

N.B. DE UREN ZIJN AANGEGEVEN IN DEN OFFICIEELEN TIJD.

BIJZONDERE COLLECTEN IN JULI.

12 Juli : Collecte tot dekking van
het tekort van de kas der
kerk over 1935.

KERKEDIENST.

In de maand Mei werd gecollecteerd
voor de kas der kerk : f. 57.60.
De busjes bij den uitgang bevatten :

STATISTIEK.

Na de wisselingen in de maand Mei
bedraagt het ledental onzer gemeen-
te : 266. To weten 143 belijdende le-
den en 123 doopleden. Op 1 Januari
waren deze cijfers : 275 - 145 - 130

beide kandidaten besloot de kerkeraad ze op het tweetal te plaatsen en de verkie-
zing te doen plaats hebben op zondag 19 Juni a.s.

19 juni 1932:

'Na gehouden stemming blijkt dat Cand. W.J. van Otterlo 30 stemmen op zich
heeft vereenigd en H. Fransen 20; van onwaarde één.

Door de Praeses wordt nog meegedeeld dat het tractement door de kerkeraad
bepaald is op fl. 2100,- zonder meer.'

15 juli 1932:

'Voorts was ontvangen van den Eerw. Heer W.J. van Otterlo zoowel een telegram
alsmede een schrijven, dat hij na ernstige overweging met volle vrijmoedigheid de
roeping van de gemeente van Oosterend - Hidaard hoopte te aanvaarden, over-
tuigd dat hij met dit besluit in des Heeren weg mag zijn.'

23 novimber 1932:

'Ingekomen zijn met attestatie uit Voorburg Willem Jan van Otterlo en van de
kerk van Klundert zijn echtgenootte Adriana Maria Punt.'

*F.l.n.r.:
Y.M. Sjaarda,
mevr. A.M. Otterloo-Punt
Frou T. Santama-Rien-
stra by in doarpsfeest
yn 'e tritiger jierren.*

Fraachpetear mei Eastereinder pastorijbewenners

Wy hiene it foarrjocht, mei Ds. Van Otterloo, tagelyk mei in tal lettere Eastereinder pastorijbewenners, yn de maaitiid fan 1992 yn Zeist in fraachpetear te hâlden. Wy litte him en de oaren graach oan it wurd oer de tiid dat se yn Easterein wenen en of dûmny wiene. In ferslach fan dit petear stiet oan de ein fan dit haadstik.

D. C. Tiemens

D. C. Tiemens (17 septimber 1909 - 3 augustus 1982) wie dûmny te Easterein fan 3 maaie 1942 oant 27 maaie 1945.

Yn de drege tiid fan de besetter moast er lieding jaan oan de keppel fan de Grifformearde tsjerke yn ús doarp. Dat wie lang net maklik, omdat de oarlochskrapte rûnom te merkbiten wie.

Wy litte Ds. Tiemens syn frou, mefrou J.G. Tiemens- Weenink, oer har Eastereinder tiid oan it wurd.

'Ds. D.C. Tiemens, predikant der Gereformeerde Kerk van Oosterend van 1942 tot 1945.

Gaarne voldoe ik aan de wens van de uitgever om in het kort iets te vertellen van de tijd die wij als domineesechtpaar in Oosterend hebben mogen beleven. Mijn man was hier Gereformeerd predikant van 3 mei 1942 tot 27 mei 1945, dus midden in de oorlogsjaren.

Gelukkig heeft hij mij in onze verlovingstijd die aan deze periode voorafging, veel brieven geschreven die ik alle nog bezit, en heeft hij alle belangrijke en minder belangrijke feiten minutieus in een klein agendaatje bijgehouden, zodat ik daaruit nog wat gegevens heb kunnen putten.

Ik begin maar bij het begin.

Ds. D.C. Tiemens (1909-1982),
dy't hjir stie fan 1942 oant 1945.

Vorbereiding

Het is in de tweede helft van de jaren '30 en het begin van de veertiger jaren een bijna uitzichtloze tijd voor de kandidaten in de theologie om een plaats als predikant te verkrijgen. Men kan het lezen in de Jaarboekjes van de Gereformeerde Kerken uit die jaren. In 1937, 77 kandidaten beroepbaar. In '39 zijn dat er 88, in '40 96 en in 1942 95 jonge mannen waarvan wel velen hulpprediker zijn, maar die hun doel, het ambt van Dienaar des Woords, nog niet hebben verkregen. Voor hen die al jaren verloofd zijn, is het dikwijls een moeilijke tijd.

Het beroep

Mijn toenmalige verloofde kandidaat D.C. Tiemens, was één van die velen in de jaren 1936-1941. Hij had wel werk, als hulppredi-

ker, maar om op een salaris van fl. 1000 per jaar te gaan trouwen, was toch wel riskant.

Met deze gegevens op de achtergrond kan men begrijpen met hoeveel vreugde en dankbaarheid het beroep naar Oosterend op 4 januari 1942 uitgebracht, door ons werd ontvangen.

Op 6 januari 1942 schrijft hij mij over Oosterend:

'...een gemeente die boven zeer vele te verkiezen is. Een arbeidsveld in Gods Koninkrijk, waar mensen zijn die Gods Woord hebben leren verstaan. Ik wil je vertellen dat ik er niet uitgedacht over kan raken. En dat ik telkens weer eindig in dank aan God.'

Ons kenningsmakingsbezoek aan Oosterend is op vrijdag 9 januari. We vertrekken 's morgens om 7 uur en komen pas

Ds. D.C. Tiemens en mefrou J.G. Tiemens-Weenink.

tegen half 1 in Sneek aan. Daar moeten we ergens een paar fietsen zien te krijgen, want er rijdt pas om 5 uur 's middags een bus van Sneek naar Oosterend. En dus: fietsen. 'Gezellig' zegt men vandaag, maar in de koude oorlogswinter van '42 is dat geen pretje. Brrr!

De ontvangst bij de Scriba van de kerk, broeder H.P. Boersma, en zijn vrouw is hartverwarmend. Een warme kop echte thee is heerlijk en al pratende ontstaat er een vertrouwelijke sfeer.

Dat doet ons goed.

Ook het gesprek met de kerkeraad 's avonds verloopt prettig. Het is nuttig en duidelijk. Aan het eind van de vergadering zegt mijn man: "U begrijpt, broeders, dat ik dit zo onverwacht beroep op mij uitgebracht van de kerk van Oosterend van ganser harte aanvaard." Het was een bijzonder en belangrijk moment in zijn leven.

Het examen voor de Classis Bolsward

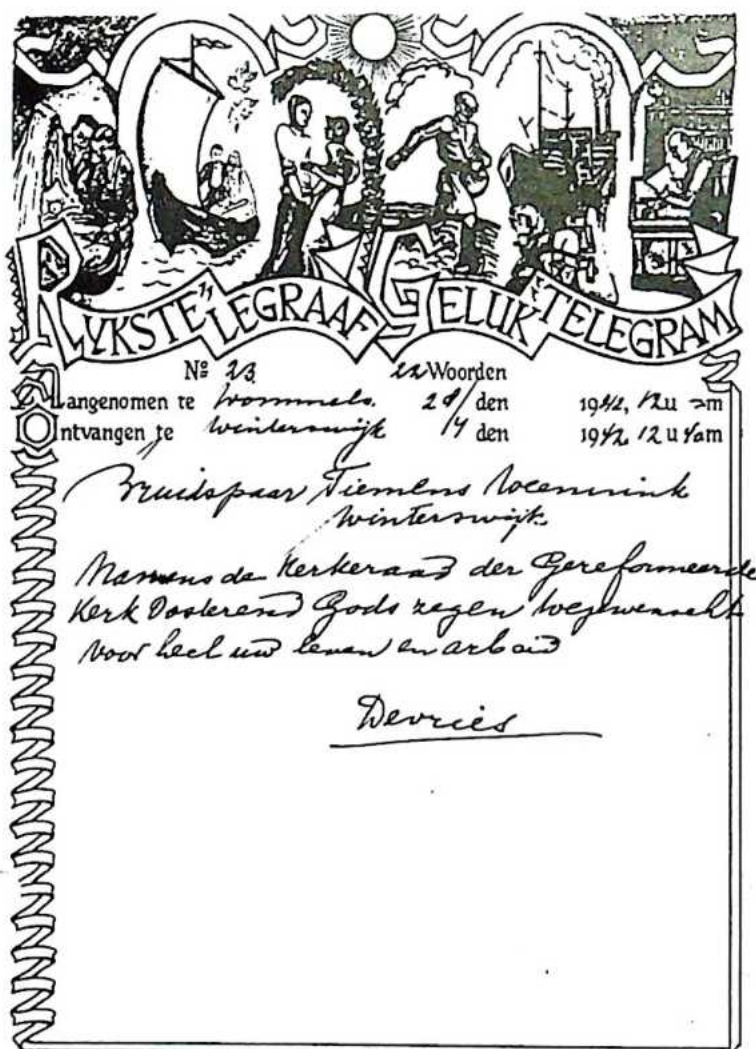
In de volgende vier maanden die voorafgaan aan zijn bevestiging en zijn intree als predikant van de Gereformeerde Kerk van Oosterend op zondag 3 mei 1942, is er nog heel wat te doen. Allereerst de studie voor het peremtoir examen in de Classis Bolsward. Alle vakken die aan de Vrije Universiteit te Amsterdam zijn bestudeerd en die

in 1936 zijn bekroond met het predicaat 'Candidaat in de theologie'. Daarop wordt hij nu weer getest, vooral wat de Gereformeerde leer daarin betreft. Het examen bestaat uit een door hem gehouden preek en daarna ondervragen de zeven predikanten uit de Classis Bolsward hem daarover en over de negen examenvakken.

In ondertrouw

Op 24 januari gaan we in ondertrouw in mijn geboorteplaats Winterswijk, waar het huwelijk zal worden voltrokken D.V. op 28 april 1942. Die vroege ondertrouw gebeurt, omdat we dan al punten kunnen krijgen voor textiel en andere zaken die voor een beginnende huishouding nodig zijn.

Die andere zaken worden overal gekocht waar nog iets te krijgen is. Kooktoestellen

wordt een probleem. Een electrisch fornuis met pannen mogen van de Wehrmacht niet meer aan zaken geleverd worden. Uiteindelijk wordt het een kolenfornuis in de keuken (meteen warmte) en in de studeerkamer komt een kachel zoals mijn man die in een brief aan mij beschrijft:

'...een mooie kachel, ovaal van vorm, die zuinig brandt en alles verteert en flink warmte geeft en zwart onbrandbaar gelakt is. De leverancier kan hem franco oversturen. De kachel komt op fl. 55,40.'

En zo zijn er tientallen gebruiksvoorwerpen die men nu overal gemakkelijk kan kopen, maar die toen in de winkels niet meer te koop waren! Het vereiste veel tijd en creativiteit om twee kamers en drie slaapkamers zo in te richten. Uiteindelijk is het voor die tijd nog aardig gelukt.

De verhuizing

Het verhuizen was weer een probleem apart. Welke zaak kon en wilde dit doen? De prijs was hoog en men mocht van de bezetters niet met een lege wagen terugrijden. Dus: wie had een vracht terug van Friesland naar Arnhem? Mijn man kwam toevallig iemand tegen die zijn inboedel graag vanuit Heerenveen in Arnhem wilde hebben. Dus dat kwam in orde. En zo merk je in die maanden dat je vaak ongedacht werd geholpen.

Door de strenge winter en doordat er zoveel sneeuw is gevallen, wordt alles later dan we hebben voorzien. Maar op 16 april komt de verhuiswagen voor de prachtig opgeknapte pastorie op de Hidaarderweg in Oosterend aan. Men begint meteen met het lossen van de wagen, want (de lege skr.) kisten, waarin de boeken en de andere zaken zitten, moeten meteen weer mee teruggenomen worden. Tot 's avonds laat werkt men door, gelukkig met hulp van enige gemeenteleden.

De volgende dagen wordt gebruikt om alle langbewaarde of pasgekochte spullen op hun plaats te brengen. Daarna vertrekken we naar Winterswijk waar wij op 28 april trouwen.

Een schaduw valt over die dag, daar mijn moeder ernstig ziek is en helaas niet de bruiloft kan meemaken. Ze overleed op 6 juni 1942. Mijn vader heeft nadien nog een paar keer enkele weken bij ons in de pastorie gelogeed.

Aan de avond van die trouwdag, toen we door de donkere straten van Winterswijk naar het station liepen en later ook in de trein, ronkten heel hoog in de lucht vliegtuigen, gezocht door de felle stralen-

De studear- en wenkeamer fan ds. en mefrou Tiemens

bundels van het afweergeschut. We keken ernaar en vroegen ons af: 'Wat brengt deze toekomst ons?' Die toekomst ligt vast in Gods Hand.

Ontvangst in de pastorie

Wat ook nog scherp op mijn netvlies staat, is de onverwachte ontvangst in de pastorie, de volgende dag. De voordeur werd al open gedaan, want daarachter stond een mevrouw, die ons in onze kamer nodigde. Daar stonden de vrouwen van de kerkeraadsliden ons op te wachten. En zij hadden voor een grote verrassing gezorgd. Op de grote tafel lag allerlei heerlijk voedsel uitgestald. "Om de eerste dagen door te komen, want u krijgt zoveel familie, en dan is er wel wat nodig, nou!" zeiden ze. We zagen bijvoorbeeld een groot stuk al gebraden vlees, een schoongemaakte kip, schapenkaas, vruchten, ook in een weckfles, thee en koffie, aardappelen enz. En op de grond stond het cadeau van de gemeente: een stofzuiger! Dat was alles met elkaar een reuze ontvangst. Zoiets vergeet je nooit!

Een paar drukke dagen volgen nog. Mijn man moet zijn preek nog eens nalezen en ik ga met mijn hulp de kamers voor de gasten in orde brengen. Mijn gezellige en zo trouwe hulp in die jaren was Liesbeth (zeg maar Lipie) Schaafsma. Veertien lentes jong, een fris gezichtje en lachende bruine ogen. We hadden het goed met elkaar. Als we het soms erg druk hadden, zei ze:

"Mevrouw, het komt altijd wel klaar." En daarin had ze gelijk.

Bevestiging en intree

Op de bevestigingszondag, 3 mei 1942, lag er nog wat sneeuw en er waaide een koude wind. De kachel doet goede diensten, we zitten er met z'n tienden omheen. Die kachel moet beide kamers verwarmen.

De bevestigingsdienst begint om 10 uur. Mijn man wordt dan bevestigd door zijn broer, Ds. J.A. Tiemens uit Aardenburg (Z). Zijn tekst was 2 Tim. 2:8 en 9. Een ernstige preek in die gevaarlijke en donkere tijd van toen. Maar in vers 9 staat: 'Maar het Woord Gods is niet gebonden.'

Om half drie houdt mijn man als de nieuwe dominee van Oosterend zijn intrepreek over Efeze 3: 14-19: een voorbede van Paulus om versterking van de gelovigen in die in veel opzichten uitzichtloze tijd. Aan het eind van de preek bedankt hij nog enkele leden der gemeente bij name, de Commissie van Beheer, Ds. M. Feitsma (fan Sket-tens skr.) voor de hulp door predikanten uit de Classis en de consulent, Ds. W.J. Meister van Wommels. Ook zijn ouders zijn bij de intree aanwezig en hij is dankbaar dat zij in staat werden gesteld om hem de weg naar dit ambt te openen.

Hij beëindigt de dienst met Psalm 150: Looft God, looft Zijn Naam alom, Looft Hem in Zijn heiligdom.

Karakteristiek voor de voortgang van zijn evangelieverkondiging door de jaren heen, had mijn man toen hij op 29 september 1974 in Apeldoorn met emeritaat ging, als tekst het vervolg van deze intreetekst: Efeze 3: 20 en 21: de lofzang op Gods almacht

Datum	Naam	Geboortedag	Ouders	Geboorteplaats	Doopplaats
17 Dec 41	Konstantin	9 okt 43	Onk. v. d. S.	Onk. v. d. S.	Onk. v. d. S.
21 Nov 41	Evert	14 Dec 43	Onk. v. d. S.	Onk. v. d. S.	Onk. v. d. S.
5 Dec 41	Elisabeth	30 Nov 43	Onk. v. d. S.	Onk. v. d. S.	Onk. v. d. S.
9 Jan 44	Alida Theresia	22 Dec 43	Onk. v. d. S.	Onk. v. d. S.	Onk. v. d. S.
9 Jan 44	Otto Willem	20 Dec 43	Onk. v. d. S.	Onk. v. d. S.	Onk. v. d. S.
16 Jan 44	Therese Anne	Jan 44	Onk. v. d. S.	Onk. v. d. S.	Onk. v. d. S.
13 Feb 44	Balthazar Reinalda	8 Feb 44	Onk. v. d. S.	Onk. v. d. S.	Onk. v. d. S.
9 April 44	Johannes	7 Feb 44	Onk. v. d. S.	Onk. v. d. S.	Onk. v. d. S.
21 Juli 44	Jacob	26 Juli 44	Onk. v. d. S.	Onk. v. d. S.	Onk. v. d. S.
2 Juli 44	Henrich Jan	1 Juli 44	Onk. v. d. S.	Onk. v. d. S.	Onk. v. d. S.
9 Juli 44	Janna	29 Juli 44	Onk. v. d. S.	Onk. v. d. S.	Onk. v. d. S.

Boekje mei nammen fan bern dy't doopt binne troch ds. D.C. Tiemens.

De oorlog brengt veel leed, verdriet en onrust in veel gezinnen.

Maar ondanks de oorlog, of misschien wel daardoor, was het wat ons betreft een tijd waarin wij als dorpsbewoners met elkaar meeleeften in de kleine en grote dingen van elke dag. De agenda's van mijn man vertellen dat nu nog, na ruim 50 jaren. In mijn herinneringen komen al die gemeenteleden die ons voorthielpen met levensmiddelen zoals melk en brood die we dan vaak zonder bon konden krijgen. Mijn man besteedde bijzondere aandacht aan de preek en dit vergt dus veel tijd. Verder zijn er de activiteiten, de bezoeken, de huwelijksbevestigingen en de doopbedieningen. In een klein boekje werden alle dopelingen ingeschreven, volledig met de naam van de ouders erbij.

en heerlijkheid in de gemeente door Christus Jezus. Zo heeft hij steeds geworsteld om Gods naam te verkondigen door zijn leven en werk.

Het werk in de gemeente gaat na die dagen dus beginnen. Vooral gesprekken met zieken, bejaarden of met mensen die in grote moeilijkheden zijn om het lot van ondergedoken en gevangengenomen gemeenteleden, heeft zijn hart.

APRIL/MEI 1945	30/31 DAGEN	31 DAGEN	MEI 1945
ZONDAG	29	30	DONDERDAG
29	30	31	1
30	31	1	2
1	2	3	3
2	3	4	4
3	4	5	5
4	5	6	6
5	6	7	7
6	7	8	8
7	8	9	9
8	9	10	10
9	10	11	11
10	11	12	12
11	12	13	13
12	13	14	14
13	14	15	15
14	15	16	16
15	16	17	17
16	17	18	18
17	18	19	19
18	19	20	20
19	20	21	21
20	21	22	22
21	22	23	23
22	23	24	24
23	24	25	25
24	25	26	26
25	26	27	27
26	27	28	28
27	28	29	29
28	29	30	30
29	30	31	31

In wichtige side út it bûsboekje fan ds. Tiemens.

Kennismaking met Ds. P. ten Have

De eerste kennismaking met de Hervormde collega, Ds. Ten Have, is op maandag 18 mei 1942. Die ontmoeting was erg verrassend. Nadat we bij de voordeur van de indrukwekkende pastorie hadden aangebeld, komt plotseling door het geopende raam naast de deur de pastor zelf naar buiten gesprongen en hij zegt: "Ik kom zo maar, dat gaat sneller. Collega Ten Have. Welkom in Oosterend."

Na zo'n kennismaking is natuurlijk het ijs gebroken en zitten we al gauw onder het genot van een kopje echte koffie met hem en zijn vrouw te praten over allerlei dingen binnen en buiten de pastorie. Het blijkt dat er al een goede samenwerking is tussen beide kerken.

Een jaar later is er nog een aardig voorval met deze dominee. Hij is namelijk in het bezit van een roeibootje waarmee hij door de grachtjes van Oosterend peddelt. Op een mooie dag vraagt hij mijn man en mij om samen met hem een boottochtje te maken. We lopen naar het bootje dat bij de pastorie ligt en op het moment dat hij mij de hand reikt om daar in te stappen, zegt hij deze historische woorden: 'Dat had ik nooit gedacht, dat de Gereformeerde domineesvrouw nog eens bij mij in het Hervormde schuitje zou zitten.'

Een zoon: Henk Tiemens

Een blijde gebeurtenis in ons gezin is de geboorte van onze zoon Hendrik Jan op zaterdag 1 juli 1944. Het was een gezond en rustig ventje. Het was een hele verandering in ons gezin. De eerste veertien dagen werden we geholpen door dokter Hofstee, Ymkje Vellenga, kraamverzorgster en Lipie die overal tegelijk hielp en die het ook erg leuk vond. Vanuit de gemeente was er veel belangstelling en meeleven. De oranjekoeken waren heerlijk en velen konden ervan meegenieten. De volgende dag, zondag 2 juli, werd Henk door zijn vader gedoopt. Helaas kon niemand van de wederzijdse familie hierbij aanwezig zijn. De treinverbindingen waren allerbedroevendst. Bovendien werd mijn vader juist op die dag door een beroerte getroffen. Weer vielen vreugde en droefheid samen.

Avondgebed

Op geregelde tijden, meestal op een woensdagavond, wordt er een 'Avondgebed' gehouden, ongeveer om de drie weken van 20.30-21.30 uur. Dit gebeurt afwisselend in de Hervormde en de Gereformeerde Kerk, waarin dan de predikant van de andere kerk voorgaat. Zo waren de Hervormde en Gereformeerde kerken al begonnen samen op weg te gaan, om te bidden om vrede en veiligheid. Goddank, op zaterdag 5 mei 1945 is er de gemeenschappelijke dankstond in de Ned. Hervormde Kerk. Zoals meestal bespeelde meester Kornelis, hoofd van de Christelijke School aldaar, het orgel. Wat liet deze begaafde musicus het orgel jubelen die avond en wij als gemeente, als gezamenlijke kerken, mochten de Heere danken voor de vrede en Gods bewaring.

Maar het gold niet voor ieder persoonlijk; de verwerking van het oorlogsleed en het verlies van veel dierbaren kwam nog daarna. Op 12 juli 1945, zo staat in de agenda van mijn man, heeft hij nog de rouwdienst geleid voor de in de oorlog omgekomen Andries Joustra. De tekst was uit Psalm 94. Veel gemeenteleden uit Oosterend maakten samen met de diepbedroefde ouders en andere familieleden deze dienst mee.

Evacués

Eind november 1944 werd onze huishouding helemaal veranderd, doordat de

ouders van mijn man als evacu es bij ons kwamen inwonen tot het eind van de oorlog. Zij kwamen uit Arnhem waar hun huis bij de slag om Arnhem door een bom was getroffen. Bovendien kwamen de heer en mevrouw Verhulst uit Scheveningen op 21 januari 1945, na een reis van vier dagen door sneeuw en storm, ook bij ons wonen. Maar ook aan deze situatie raakten we gewend. Beide families konden het heel goed met elkaar vinden. Ook in de tijd dat we geen elektriciteit meer hadden, zongen we 's avonds bij het orgel onze liederen, al was het bij het licht van een drijvertje. Als mijn man aan het eind van de week druk was met de preek, dan gingen zij uit zichzelf naar verschillende kennissen in het dorp toe om daar de middag gezellig door te brengen. Zo was er ook voor dit probleempje een oplossing.

Afscheid van Oosterend

Intussen had mijn man een beroep naar Idskenhuzen aangenomen en op 27 mei 1945 werd onze laatste kerkdienst in onze eerste gemeente gehouden. We hebben aan Oosterend steeds de allerbeste herinneringen gehouden. Ook het weerzien, zoals bij het 75-jarig bestaan van het kerkgebouw, waar ook mijn man nog bij aanwezig was, en bij het 100-jarig bestaan van de Gereformeerde Kerk, houden de kontakten weer levendig.

Vanuit Apeldoorn groet ik hierbij allen die mijn man en mij in Oosterend hebben gekend.'

Mevr. J.G. Tiemens -Weenink, Loolaan 27-108, 7314 AC Apeldoorn, tel. 055-5211514

Fan Idskenhuzen ferteach Ds. Tiemens mei syn h sh lding nei Eindhoven. Yn 1967 waard er d mny yn de klassis Apeldoorn foar it wurk  nder de  lderein en groanysk siken yn ferpleechynrjochtings. Op 1 oktober 1974 gie er mei emeritaat. Benammen de organisaasje en stimulearring fan de sinding op it th sfront hie de leafde fan syn hert. Brieven, rapporten en artikels fan syn h n waarden mei oandacht l zen.

Ds. Tiemens ferstoar op 3 augustus 1982.

J. A. Alberts

Ds. Johannes Andreas Alberts, 15 jannewaris 1901-19 novimber 1980, stie te Easterein fan 14 april 1946 oant 21 augustus 1949. D rnei stie er noch 17 jier yn Zetten, d t er op 1 jannewaris 1967 mei emeritaat gie. V. J. Dam skriuwt yn it 'Jaarboek der Gereformeerde Kerken in Nederland' (1981) oer him: 'Het uiten van zijn gevoelens was moeilijk voor hem. Toen ik binnen korte tijd voor de tweede maal in het ziekenhuis moest worden opgenomen, zei hij tegen mijn vrouw: 'Ik heb in de kerk niet voor uw man gebeden, want dan was ik gaan huilen.' Hij deed gereserveerd en vormelijk aan, maar was een zeer gevoelig en meevoelend man.

Ds. Alberts stoar op 19 novimber 1980.

ds. J.A. Alberts stie hjir fan 1946 oant 1949

Wy skriuwden in brief oan in dochter fan Ds. en mefrou Alberts, M.A. van Gaalen-Alberts, om foto's út de Eastereinder tiid. Wy krigen prachtige foto's tastjoerd en dêrby in tige aardige brief dy't wy hjirre ôfprintsje.

Yerseke, 19 okt.1994

Geachte Heer de Boer,

Wat leuk, dat er een boek komt over Oosterend en dat mijn vader daar nog in genoemd zal worden. Toen hij voor de laatste maal bij mij logeerde, zei hij nog, dat hij zo'n mooie tijd in Oosterend gehad had. Eigenlijk had hij daar nooit weg moeten gaan. 'Meelevende mensen'. Friezen zijn over het algemeen heel eerlijk. Dat is bekend. Betuwenaren zijn nogal filosofischer ingesteld.

Ik stuur te veel foto's. U maakt maar een keuze.

Er zijn een poosje oorlogskinderen in Oosterend geweest om op te knappen. Wij hadden Gerard Walda in huis (3 of 6 mnd?) en dan waren er nog een Herman en een Ernst...

Op de lagere school ben ik nooit geweest. Wel op de kleuterschool en de gymnas-tiek. Op de kleuterschool werd altijd gezongen. Iedere dag:

Vader bij 't heengaan

Geef Uwe zegen. (op de wijs van lied 62, Joh. de Heer)

Dat heeft op mij diepe indruk gemaakt. De melodie vond ik mooi. Het werd echt eerbiedig gezongen en wat -'Zegen'- betekende, begreep ik ook al.

Toen wij moesten verhuizen, zei ik: "Ik wil niet naar het land van die hoorders".

Toen ik veel later naar Zeeland ging, zei ik: "Ik wil niet naar het land van die dijken".

"Achteraf merkte ik pas, dat ik 't op dezelfde manier gezegd had, als 24 jaar geleden.

Van Oosterend herinner ik me ook nog een feest met erepoorten en versierde wagens. Ik mocht ook helpen papieren rozen te maken.

Moeder was voorzitter van de kleine meisjesvereniging.

Ook weet ik nog van een uitstapje naar Oranjewoud. Daar waren prachtige bomen en alles was zonnig en blij.

Ik weet de krul in de banken van de Geref. kerk nog. Die ging ik, net als ieder kind, na met mijn vinger.

Toen ik 12 jaar was, ben ik nog eens terug geweest in Oosterend. Vanzelf wist ik toen weer de weg. 'Als je hier de hoek omgaat, zie je de smederij en dáár is de Herv. kerk.'

Ik vind het nog altijd leuk, dat m'n eerste woordje Fries was: -'Heitie'-.

Succes met het boek en de Reünie.

Hoogachtend,

w.g. Marian v. Gaalen-Alberts.

M.A. van Gaalen-Alberts

Irislaan 16

4401 HW Yerseke

De tried wer oppakt

Yn it begjin fan dit haadstik skreaunen we hoe 't leauwigen fan itselde doarp út-in-oar dreaun waarden.

Yn it tsjerkeriedsferslach fan 26 augustus 1940 stiet lykwols dat der in skriuwen fan de tsjerkerie fan de Herfoarme Gemeente ynkommen is om in gearkomste te belizzen 'om zodoende tot samenwerking te komen'.

Yn it omfreegjen freget immen fan de Grifformearde tsjerkeried ek om in 'samenpreking' te hâlden mei de Herfoarmen, om sa mooglik ta in bettere oplossing te kommen foar it wurkjen op snein yn it molkfabryk, want mei de ôfsprutsen sneinswurktiden nimme se it net sa krekt.

Der wurdt kontakt opnommen mei de Herfoarme tsjerkerie en dan **is de tried wer oppakt** en stadichoan, hiel stadichoan, komt der dan feroaring yn it neist elkoar libjen op it tsjerklik mêd yn Easterein.

Doe't yn datselde jier, 1940, it krystfeest net op jûn yn skoalle fierd wurde koe, waard in berjetsjinst hâlden yn'e Herfoarme tsjerke en dêr fierden Ds. P. ten Have en syn Grifformearde kollega Ds. Van Otterlo it wurd. Faaks kaam it troch de oarlochstastân, dat men mear kontakt socht meiinoar, ek op it mêd fan de skoalle.

Op de ledegearkomste fan de skoalleferiening op 17 febrewaris 1941 brocht Ds. Van Otterlo de gearwurking op 'e nij op 't aljemint. Hy winske mear ynfloed fan Grifformearde âlders yn it bestjoer. Wie de skoalle net fan de âlders, sa frege er him ôf? 'It Herfoarme karakter fan de skoalle moat bewarre bliuwe', antwurde it Bestjoer yn earste ynstânsje. Doe't immen útstelde om dan twa Grifformearde adviseurs oan it bestjoer ta te foegjen, wiisde it bestjoer dat dan ek ôf! 'De tiid wie der noch net ryp foar!' wie de motivearring.

In histoaryske stap...

Beide tsjerkerieden krongen oan op mear gearwurking, dat de druk op it Herfoarme skoalbestjoer wie grut! Op 'e nij kaam it útstel fan de twa adviseurs op 't

Grifformearde knapenferiening in dei nei Flylân, om en de by 1950.

Boppenste rige f.l.n.r.: Cornelis Yntema, Jan Hofstee, Durk F. Wijnia, Pieter C. Jansen, Pieter U. Sandstra.

Underste rige: Folkert Vellinga, Harry Okkema, Jan Dijkstra (fam. plysje Dijkstra), Harm B. Boersma.

*Ds. H. Dijkstra (*1930). Dûmny stie hjir fan 1953 oant 1957.*

ders gehouden zou kunnen worden, hetgeen ook zeer nodig was in deze ernstige tijden; tenslotte zijn wij allen één in Christus...'

Ds. Van Otterlo wurdearre it tige, dat der no einlings 'eenige toenadering in deezen kon komen en dat men nu elkander in het beginsel van Christus mocht verstaan'.

H. van der Eems woe noch 'een woordje zeggen'. Hy wie bliid mei it útstel, mar fûn it spitich, dat it net earder bard wie. 'Dat de ernstige tijdsomstandigheden moesten meewerken om tot elkander te komen'.

Doe kaam de stimming. Mei algemiene stimmen waard it útstel oannommen.

algemint en der waard nei in soad hinne en wer praterij besletten dat in bûtengewoane ledegearkomste oan dizze saak wijd wurde soe!

Op tongersdei 25 septimber 1941 kamen sa'n fjirtich man opsetten. De foarsitter (E. Bruinsma) hope dat 'deze vergadering mocht worden gehouden in Broederlijke geest en eensgezindheid'.

Ut namme fan it bestjoer lei er nochris it útstel op tafel: 'Twa Grifformearde bruorren as adviseurs tafoegje oan it skoalbestjoer.'

Ds. Ten Have wiisde der op, dat der sa ek op skoalle 'contact met de Gereformeerde broe-

Fam. D. Wijnia, útstjoerd nei Biak (Nieuw-Guinea) yn 1954. Wijnia wie haad fan in Sindingsskoalle. Leny, Durk, Foeke en Corry. Hja kamen werom yn febrewaris 1957.

'Het hervormde karakter blijft ongedeerd'

It bestjoer wiisde twa kandidaten oan, om op foardracht pleatst te wurden: Ds. Van Otterlo en R. Strikwerda. Beide 'broeders' waarden mei romme mearderheid keazen en beiden namen har beneaming oan. Foarsitter Bruinsma lei de klam der nochris op, dat ek nei dizze histoaryske stap it Herfoarme karakter fan de skoalle bestean bliuwe soe. Ds. Van Otterlo sei dit ta: "Het Hervormde karakter blijft ongedeerd".

De Herfoarmen bleaune dus de baas, dat wie dúdlik. Ien Herfoarme bestjoerslid koe him mei de gong fan saken net ferienigje. Hy betanke. En hy bleau derby, ek doe't de foarsitter en de skriuwer in petear mei him hiene om him ta oare gedachten te bringen.

Oosterend, november 1977

L.S.,

Op 10 december a.s. zal het 75 jaar geleden zijn, dat ons kerkgebouw in gebruik werd genomen.

Ter gelegenheid daarvan hopen wij op maandag 12 december a.s., 's avonds 7.30 uur, in de Geref. Kerk een feestelijke bijeenkomst te houden.

U wordt van harte uitgenodigd deze avond bij te wonen.

Gaarne vernemen wij per omgaande van U, of U in de gelegenheid bent te komen, en of U een korte toespraak wilt houden.

De van ver wegkomenden worden om 7 uur verwacht in de consistorie.

Namens de Raad van de Geref. kerk te Oosterend,
W. Elgersma, praeses
B. Ypma-Drijfhout, scriba

Betinking fan it 75 jierriich bestean fan it Grifformearde tsjerkegebou.

De lêste 'Grifformearde' tsjinst yn Easterein.

Ein santiger jierren, doe't ik yn de Grifformearde tsjerkerie fan Easterein siet, wie de (fierdergeande) gearwurking mei de Herfoarme Gemeente gau-
ris ûnderwurp fan diskusje. It wie in ôftaasten fan inoar en net elts tsjerkeriedslid wie like wiis mei dizze gearwurking. Stadichoan lykwols gie it pro-
ses fierder:

- it tal mienskiplike tsjerke-
tsjinsten naam ta
- it Nachtmiel waard mien-
skiplik hâlden
- alle tsjinsten mienskiplik?

Dy iene tsjerke kaam der yn elk gefal al yn Easterein.

Nei jierren fan meiinoar oparbeidzjen, fan mienskiplike tsjinsten, mienskiplike gemeenteljûnen, mienskiplik jongerein-
wurk ensafuorthinne kaam it der úteinli-
ken dochs fan. Yn septimber 1985 waard de lêste Grifformearde tsjinst hâlden.

Th. Dijkstra, hjoeddedei wenjend te Ytens litte wy oer dizze lêste tsjinst oan it wurd:

Er komt vast en zeker eens één grote kerk . . .

Ymke Tjipke Joustra ult Oosterend vndt het een voorrecht dat hij vijfen-
twintig jaar in het bestuur van de Gere-
formeerde Mannenvereniging heeft mo-
gen zitten. Vanlang neemt hij in Aere
Perennius in Sneek afscheid als be-
stuurslid van de vereniging. Hij vndt dat
er maar eens jongeren aan de bestuurs-
tafel moeten gaan zitten: Ymke Joustra
is tenslotte al 81 jaar.

Bij de mannenvereniging houdt men
zich, volgens Ymke Joustra, bezig met
bijbelstudie. „Wanneer er dan een ver-
gadering is, zo vertelt hij, wordt er over
een praktisch onderwerp gediscus-
sied”. Om de vergaderingen bij te wo-
nen, die na het samengaan van de noor-
delijke afdeling en de zuidelijke door
heel Friesland gehouden werden, pakte
hij nog vaak de fiets en ging dan zo naar
Akkrum of waar de vergadering dan ook
maar was, want een auto heeft de heer
Joustra niet. „Maar ik had enorm veel
medewerking van de andere bestuursle-
den, hoor, vaak reed ik dan ook met één
van hen mee in de auto”.

Jongeren zijn er bijna niet bij de gere-
formeerde mannenvereniging, maar dit
komt, volgens het bestuurslid, doordat
de jeugd uit zichzelf niets meer doet aan
bijbelstudie. Ze zijn niet zo opgevoed.
„Maar, als ik een serieus gesprek heb

met bijvoorbeeld een jongen van een jaar
of achttien dan merk ik toch wel dat ze
geïnteresseerd zijn, en dat ze er wel iets
voor voelen”.

Die bijbelstudie heeft naar zijn zeggen
zeker nut. „Want je hebt nooit genoeg
kennis van de bijbel, je moet de bijbel
goed kunnen lezen en kunnen begrijpen
wat er eigenlijk in staat. En dat is, meent
Ymke Joustra, een kwaal bij veel men-
sen: ze lezen het Boek wel maar denken
er verder niet bij na. Ik bestudeer alles
en daar put ik kracht en steun uit. Te-
genwoordig denken de mensen geen
steun meer nodig te hebben. Ze zijn im-
mers in vrijwel alle opzichten veilig ge-
steld van de wieg tot het graf”.

Dat geen behoefte meer hebben vndt
de heer Joustra een kwalijke zaak; om
die reden komen er, naar zijn zeggen,
ook steeds minder mensen in de kerk,
maar dat zal wel veranderen, want er zal
tegenwoordig echt nog wel behoefte aan
geestelijk voedsel komen. „De mensen
hebben mij wel eens uitgelachen, omdat
ik zei dat uit alle wirwar van scheldin-
gen van kerken er een tijd zal komen dat
er één kerk komt, maar ik ben er stellig
van overtuigd”.

Ut it Friesch Dagblad fan 23 febrewaris 1973.

Grifformearde jongelingen en meisjesferiening op stap yn 1953.

Achter f.l.n.r.: Piet Hofstee, Jurjen Jansen, Wim Buitenhuis, Rouke de Jager, Renske Rollema, Alie Pieksma, Tienke Okkema, Annie Jansen, Anne Zijlstra, Doede Okkema, mefr. Dijkstra-Duursma, ds. Dijkstra, Ane Terpstra, Lutske Hoekstra, Tine Ypma, Marie Hoekstra.

Foar f.l.n.r.: Harry Okkema, Klaasje Hofstee, Sietske Okkema, chauffeur, Folkert Vellinga, Nolke Bergstra, Betsie Vellinga, Kees Baarda, Itske Spoelstra, Gerrit Jansen en Atje v.d. Velde.

Guon dy't der op tsjin wienen ferdwûnen sa stadichoan út hieltyd lytsere rigen en de gemeente begûn ek te ferâlderjen, omdat jongere gemeenteleden net klear stienen om de fakkel oer te nimmen.

Doe't it dan einlings safier wie dat alle tsjinsten mienskiplik hâlden wurde soene (it sil om '85 hinne west ha), wie ik benijd oft oan dit feit ek ekstra omtinken jûn wurde soe. (Ik siet doe net mear yn de tsjerkeried). Al wie ik dan wol gjin Easter-einder, ik fielde my wol stean yn de Grifformearde tradysje troch ôfkomst (oerpake wie 'oergien') en eigen libbensrin. Yn dy mienskip mei alle lek en brek faaks, wie ik grut wurden. Sûnder op oaren ôf te jaan hie ik dochs wat fan selsbewustens en gefoel fan eigenwearde.

Dy lêste 'eigen' tsjinst yn de Grifformearde tsjerke ha ik meimakke: Sa goed as ik noch wit, is der yn dy tsjinst neat oer dit feit sein.

Efterôf bringt dat my op twa reaksjes:

1. Goed dat der neat oer sein is. Maklik begjinne jo it ferline te ferhearlikjen en dêr is gjin reden ta. Boppedat soe hjirtroch it skipke fan it 'Meiinoar-op-in-paad' yn wyld wetter komme kinne: emoasjes! Ald sear! Yn de persoanlike sfear hat him hiel wat ôfspile en dus: Wat stiller wat better!

2. Sleau dat der neat oer sein is. Wêr is it histoarysk besef? Nei in ieu aparte 'Grifformearde' tsjinsten kin men dochs net samar dwaan oft dat der neat west hat? Wat stelt in mienskip noch foar as it net mear as sadanich byinoar komt? It liket wol oft wy ús foar it ferline skamje moatte.

Op himsels ha ik gjin muoite mei it proses fan ienwurdig, benammen net no 't de sekularisaasje de tsjerkemienskip sa oantaast yn kwantitative sin. Ik soe lykwols folle bewuster, folle iepener dit proses belibje en útlibje wolle. Ik hie it op priis steld, dat der yn dy lêste tsjinst wol omtinken west hie foar dat histoaryske feit. Ik hie graach wollen dat der sokssawat sein wie as: "Dêrom binne wy doe (ein foarige ieu) útinoar gien en no 't de tiid feroare is, geane wy om dy en dy reden wer byinoar. Dan hienen wy de foarfaers ek rjocht dien sûnder inoar te kwetsen. It hat net sa wêze mocht. Spitich!"

Herdenkingsdienst

Nei de 'herdenkingsdienst' op Himelfeartsdei 31 maaie 1984, fan it fiifentweintichjierrich amtsjubileum van Ds. L.J. Wolthuis yn de Grifformearde tsjerke fan Easterein, waard de famylje Wolthuis tasprutsen troch H.Y. Sybrandy. In sitaat út dizze taspraak:

'Ds. Wolthuis was voor vernieuwing, het moest weer eens anders. De Kerkeraad behoudend, het moest zo blijven zoals het was. Uw uitspraak was dan: "Als er nooit iets verandert, blijft alles net als het 2000 jaar geleden was."

Dat gaf in de kerkeraad soms hele debatten tot in de kleine uurtjes. Resultaat: 7 kerkeraadsliden konden niet op tegen één predikant. Maar als we dan stemden, wonnen we toch!

'.... U zei altijd: "Een goede dominee verdient zijn tractement wel." En dat scheen waar te zijn, want toen u te Oosterend stond, was de kerk twee keer goed bezet. Dus volle collectezakken. U stond hier in de gouden eeuw. U was altijd aan het optellen. De gemeente breidde zich uit tot een record van 334 zielen. Opmerkelijk was het percentage aanstaande moeders.'

Fraachpetear hâlden op 21 maart 1992 yn 'e konsistoarjekeamer fan 'e Grifformearde tsjerke yn Easterein.

Oanwêzich wiene:

Frou Jentje Dijkstra-Pieksma, Tjalling Hoekstra, Antje Joustra, Hindrik Zijlstra, Jap Zijlstra.

Fraachstellers en liederen fan it petear: **Marten L. de Boer en Folkert Reitsma.**

Fraach :Wat waard der thús oan it leauwen dien?

Antje Joustra:

"Mem bidde lûdop oan tafel. Heit wurke op 't fabryk en kaam moarns net thús te brea-iten."

Grifformearde frouljusferiening 1971.

D. Joustra-Kuipers, A. Joustra, L. Vellinga-Swart, L. Vellinga-de Schiffart, R. Postma-Wierda. D. Okkema-Sleij, A. Hoekstra-Bakker, Fr. Ypma-de Hoop, A. Okkema-Zijlstra, B. van Asselt-Dijkstra, Tj. Strikwerda-Wijbandi, M. Stuiver-Hoekstra, N. Keuning-Ruiter, J. Smeding-Hoekstra, A. Bergstra-Ruiter, H. Bijlsma-Dijkstra, G. v.d. Meulen-Helmes, Fr. Spoelstra-Hoogland, P. de Groot-Schokker, A. Visser-Westerterp, J. Dijkstra-Pieksma.

Hokfoar gebed wie dat?

Antje:

'O Vader die al 't leven voedt
kroon onze tafel met uw zegen
en spijs en drink ons met het goed
uit uwe milde hand verkregen
leer ons voor overdaad ons wachten
dat w'ons gedragen zoals 't behoort
doe ons 't hemelse betrachten
sterk onze zielen door Uw Woord.

Earst moasten wy it 'Heare segen' opsizze, letter dit gebed.

Der waard geregeld songen. De jonges sieten tsjin 't kammenet oan, mem wie oan 't iten snijen en dan songen we ferskes as:

'Scheepken onder Jezus' hoede, de 'Avondzang'ensfh.

'Wy moasten thús it 'Kort Begrip' leare en opsizze kinne by âlde Ds. Roorda. Ik haw it hielendal út de holle opsizze kinnen. Trouwens 'de Heidelberger' mei de 52 sneinen ek!'

J. Zijlstra: "Mem gie moarns net foar. Heit koe allemachtich lange stikken út de bibel foarlêze. Wy, as jonges, woene graach te aaisykjen en dan hâlde it mar net op."

Frou Dijkstra:

"As wy út tsjerke kamen, moasten wy sizze hokfoar ferskes der songen wiene. Letter moasten wy de trije punten sizze kinne dêr't de preek út bestie."

De Grifformearden hiene oer 't ginneraal grutte húshâldings. In soad bern krije wie in gewoane saak. Wêrom wie dat?

(Op dizze fraach koe net ien fan de oanwêzigen antwurd op jaan.)

Ik ha wolris heard dat dit wie om de himel sa gau mooglik fol te krijen. Wit ien fan jim dat ek?

(Dêr hie noch nooit immen fan heard).

H. Zijlstra:

"It wie wol sa, nettsjinsteande de earmoede dy't der faak wie, dûmny hold ús foar, dat men der op betrouwe mocht, dat, as it bern in ferbûnsbern wie, dan soe God der foar soargje."

Der moast perfoarst op de earste snein doopt wurde, hoe stiene jimme derfoar oer?

Hoekstra: "Dat gie my te fier".

Frou Dijkstra: "Ik mocht op 'e doopsnein fan ús earste wol dy sneintemiddei te kuierjen, mar ik mocht net mei nei tsjerke om by de doop oanwêzich te wêzen."

Wêrom mocht dat net?

H. Zijlstra: "Dat hie mei 'ûnrein wêzen' yn 'e bibel te meitsjen. In frou wie de earste seis wike nei de berte fan in berntsje ûnrein."

Antje Joustra: "Fierders wie it fan belang dat de bern sa gau mooglik 'ferbûnsbern' wiene, want se binne 'sterflik', no! Wa 't doopt is, is behâlden."

Frou Dijkstra: "Ja, Abraham Kuyper wie der o sa fûl op! Us heit wie wakkere wiis mei Kuyper. Sa't dy it sei, sa wie it!"

Wat wie de kearn fan de 'Grifformearde' preek?

H. Zijlstra: "'t Soenoffer fan Kristus. Leauwen yn Kristus, as Heilân, en rêder. As in dûmny Jezus Kristus net neamde yn 'e preek, dan doogde it net!"

Frou Dijkstra: "Jezus Kristus is it fûnemint. Dat hearre jo tsjintwurdich net mear sa."

Wie der ferskil yn ferkundiging tusken de Herfoarmen en Grifformearden?

H. Zijlstra: "Dat waard net ferteld.

Wy wiene perfoarst net fijannich tsjin de Herfoarmen. Wol tsjin de Roomsken.

Mar deryn bin ik wol feroare. Ik haw by in Roomske boer tsjinne. Der waard nea oer de ferskillen tusken har en ús praat. It wiene fantastyske lju. Op de gearkomsten fan it skoalbestjoer dêr't ik in perioade ynsitten ha, kaam it ferskil wol oan 'e oarder."

Ds. J. van Otterlo en Antje Joustra (1993).

Hoe gie it belidenis dwaan om en ta?

H. Zijlstra: "Ik bin by Ds. Alberts 'met lof' slagge. En Alberts wie in stringenien, dat sis ik jo. Mar ik hie in goed ûnthâld, dat sadwaande, 'met lof!'"

Antje Joustra: "Moaststo dan eksamen dwaan?"

H. Zijlstra: "Dat like der wol in bytsje op, want in pear hiene net genôch kennis en mochten dêrom gjin belidenis

dwaan. Ik protestearre. 'Moat dat sa?', sei ik."

In wike letter ha se wer foar de tsjerkerie west en doe koe it wol! Mar de grap fan it belidenis-dwaan wie der wol wat ôf, fansels.

Oaren: "Dat wie wol sa, dûmny's hiene in oerhearskjende stim!"

Hoekstra: "As it fragen stellen dien wie, moasten wy derút en dan waard oer ús lot beslist. Wy wachten dan yn tsjerke. Wy moasten mei syn njoggenen der foar. Koos Wybrandy wie der ek by. Se gie op 'e preekstoel stean en sei: "Stil jimme, allegearre. No sil ik jimme ris in pear fragen stelle".

Wiene der ek besûndere gewoantes by de tsjerketsjinst?

Hoekstra: "Manlju en froulju sieten yn 't earstoan skieden. Yn 't midden wie 't sa: dan wer in rige manlju en dan wer in rige froulju.

Alde Lútsen Schaafsma mocht ûnder de preek graachris nei foaren ta rinne.

De manlju stiene ûnder it bidden. Dat diene wy ek gauris ûnder de preek om de sliep út 'e eagen te hâlden.

Ik haw in skoft yn 'e tsjerkerie sitten. Dat hat in goedé tiid west. Ik haw doe in soad minskekennis opdien. Ik gie as diaken in soad op besite by âlde minsken. De libbenswiisheid dy't dan trochjûn waard, dêr haw ik in bulte fan opstutsen."

Hoe brochten jimme de snein troch?

Allegearre: "Twaris nei tsjerke."

H. Zijlstra: "Wy gongen middeis ek wolris stikum te swimmen. Mem hâlde ús de hân boppe de holle as it jûns dochs útkaam."

J. Zijlstra: "Wy mochten sneins wol reedride nei tsjerke ta, mar dan wie it wer út. Heit (Lolke Zijlstra) gie yn aaisikerstiid dwersuer en naam dan wat 'moaie ljipkes mei'. Yn aaisikerstiid wie ik der middeis net altiten, dat wol ik wol earlik wêze."

Frou Dijkstra: "Wy ha withoefolle dûmnys in sneinoer hân te útfanhúzjen. Se mochten ommers sneins net reizgje, no, dat dan hiene wy dy lju op 'e kost. De oare moarns betiid brocht ik se dan gauris op 'e bus.

Ien kear hie 'k in kandidaat mei in izeren earm te útfanhúzjen. Ik tocht: soe dy man him sels rêde kinne? Of soe ik him de board om dwaan moatte? Mar dat hoegde net. Hy hie de strik mar kreas foar."

Wiene jimme grutsk op jimme Grifformeard wêzen?

Frou Dijkstra: Earst wol fansels, mar de skerpe kantsjes binne der gelokkich ôf. Doe't ik yn Nij Stapert (Wommels) kaam, kaam ik dêr Tietsje Pagels tsjin. Sy gie eartiids yn Wommels op 'e 'grouwe duvel'skoalle en ik op 'e 'fine' skoalle dêr. Wy ha elkoar faak útskolden. 'Grouwe duvels' en 'fine bliksems' wie it dan.

Mar no wie it earste dat Tietsje die: my in tútsje jaan.'

H. Zijlstra: "Ik ha der wol ris grutsk op west om Grifformeard te wêzen. Wy wiene better ûnderlein as de oaren. Dan hat men wat oer. Wy krigen, sa't skynt, wat mear mei."

Seit jimme dat ek wat: In het isolement ligt onze kracht?

Frou Dijkstra: "Ja, dat komt fan Kuyper."

J. Zijlstra: "Der haw ik noch nea fan heard."

Antje Joustra: "Ik haw der wol ris fan heart, mar ik wit net wat it betsjut."

H. Zijlstra: "Wy mochten net oeral oan meidwaan, dêr hat it mei te krijen."

It gie om de bân ûnderinoar dy't sterk makket. Wie dy der ek ûnder de Grifformearden fan Easterein?

Hoekstra: "Nee, op skoalle koene jo der neat fan merke of jo no Herfoarmd wiene of Grifformeard. Wy hiene gewoan Herfoarme maten".

(De oaren befêstigje dizze opmerking fan Hoekstra.)

Antje Joustra:

"Ien kear yn 't jier moasten de bern by Ds. H. Haselager (Herfoarme dûmny yn Easterein fan 1908-1923) komme yn 'e tún. Dan waard de parrebeam skodde en mochten de bern frij sykje, it makke neat út Herfoarme as Grifformeard. Dat wie in feest!"

H. Zijlstra: "De Grifformearden holden elkoar de hân wol boppe de holle. Ferjit net, doe 't in soad Grifformearde arbeiders nei 1880 dien krigen, moasten se wol troch de tiid mei har húshâldings. Dêrom pasten se op elkoar. De need dreau har nei elkoar ta.

Dat makke de Herfoarmen wol ris wat jaloersk. Mar it wie mear in gedachte dan dat it no sa bot praktisearre waard. Wol giene wy bygelyks nei ús eigen Grifformearde bakker. Mar, wy giene ek nei bakker Dantuma en dy wie Mennist. Hy wenne op 't Skoalplein, no it Skilplein.

Hoekstra:

"Ik kin dêr ek noch wol wat fan fertelle. Eelke Baarda kaam hjir yn 'e tritiger jierren te wenjen, de nijboer op de pleats dy't yn 'e sechtiger jierren ôfbrutsen is en dêr't hjoeddedei Teake Posthuma 'De Skuorre' hat, Wynserdyk 10c. Ik der hinne en frege de frou: "Ut namme fan mem moat ik jo freegje oft ús mem wol mei de bôlekoer komme mei."

"Wat leauwe jimme?" frege se.

"Wy binne Grifformeard," sei ik.

"En wat is dy bakker?"

"Grifformeard."

"Dan is it goed. Jimme mem kin elke wike twa bôlen en in koeke bringe, sis dat mar".

En dan noch wat.

Grifformearden koene nooit in hûs hiere fan 'e Herfoarme tsjerkfâdj. Mar doe't wy trouden, is ús heit nei tsjerkfâd Ringnalda ta gien en him frege oft der net in hûs foar de jongelju wie.

Ringnalda sei ta dêr mei it kolleezje oer te praten.

It kaam klear. Wy krigen in hûs op 'e Pôlehoeke foar in daalder yn 'e wike. Dat liket net folle, mar ferjit net, wy hiene yn 'e wike fl. 15,50 lean by de boer. En moarns om fjouwer oere der wêze.

Wy wiene dus de earste Grifformearden dy't yn in hûs fan de Herfoarme tsjerkfâdj kamen.

Ik sil jimme wol sizze: moai dat dy ûnderlinge tsjinstellings foarby binne."

Reitsma: "Ja, dy tiid haw wy hân. Ik haw al mear as trjittich jier by in frou op bêd lein fan Grifformearde komôf en noch nooit in wurd ferskil hân."

Hoekstra en frou Dijkstra: "En der wurdt jo letter net frege oft jo Grifformeard of Herfoarme wiene!"

"Jimme stimden A.R., de Anti- Revolutionaire Partij. Tsjin hokfoar 'revolusje' wie men eins?"

H. Zijlstra: "Men wie foar it Keninklik hûs en it Evangeelje en tsjin Troelstra".

"Gemingde' ferkearing, reagearje dêr is op!"

J. Zijlstra: "Twee geloven op een kussen, daar slaapt de duivel tussen."

H. Zijlstra: "Nei twa 'sneintejûnen', moasten jo al witte wat de oare wie. 'Troch de jarrefeart gean' waard it neamd as ien fan 'e Herfoarmen Grifformeard waard as krekt oarsom."

"It tiidrek fan skieden libjen op tsjerklik mêd is foarby. Wat fine jimme derfan?"

H. Zijlstra: "Tige bliid mei."

J. Zijlstra: "Wat myn âlden opboud ha, der wurkje ik net oan mei, om dat ôf te brekken."

Antje Joustra: "Ja, ja, wat sil ik der fan sizze. Ik kin mei Hindrik meifiele, mar ek mei Jap."

Frou Dijkstra: "Dat Grifformearde is der by my wat út. It aparte giet der wat ôf yn sa'n bejaardehûs krekt as Nij Stapert. Wy moatte wat jaan en nimme."

Hoekstra: "Minsken, wat in gelok dat it no sa fier is. Mar it giet der no om, de minsken by de tsjerke te hâlden!"

Fraachpetear mei mefrou Ds. M.A. Andela-Hofstede, Ds. W.A. Andela, Ds. Rozema en mefrou H. Dijkstra, Ds. W.J. van Otterlo en Ds. en mefrou L.J. Wolthuis hâlden op 7 maaie 1993 yn Zeist.

Ds. R. Pluim en syn frou, Mefr. F. Pluim-Soer hawwe it ynterview skriftelik beantwurde.

Vraag 1: Waarom namen jullie het beroep naar Oosterend aan? Het is toch eigenlijk maar een kaal dorp.

Ds. Van Otterlo: "Het was in mijn tijd, de dertiger jaren, erg moeilijk een plaatsje te vinden. Mijn voorganger Ds. F. Guillaume, een vriend van mij, heeft mij geïntroduceerd. Ik werkte als hulpprediker op dat moment in Voorburg. Ik maakte voor een kennismaking een lange reis naar het verre Friesland. Eerst vanuit Amsterdam met de trein naar Enkhuizen, toen met de boot naar Stavoren en toen via Sneek en de trein naar Bozum eindelijk naar Oosterend.

We werden het samen eens, de kerkeraad, gemeente en ik. We zijn gekomen en hebben er 9 jaar gestaan van 1932 tot 1941."

Ds. Dijkstra: "Wij kwamen uit Engwierum. Wij hebben voor Oosterend gekozen, omdat deze gemeente het langst vakant was geweest. Ik meen dat er zo'n 17 beroepen zonder resultaat zijn uitgebracht, voordat ik aan de beurt kwam. Het was mijn eerste gemeente."

Ds. en mefrou Pluim: "Van de tien gemeenten, waarvan we in 1963 een beroep ontvingen was Oosterend op één na het langst vakant.

Bovendien had ik van Ds. G.Y. Vellinga uit Apeldoorn, bij wie ik stage gelopen heb, geleerd dat je vooral naar de kerkeraad moest kijken. We vonden dat Oosterend een goede kerkeraad met wijze mannen had. Daar komt nog bij dat ons in Kampen wel eens werd voorgehouden: 'Je kunt heel goed een Friese gemeente nemen, want daar kunnen ze een dominee van je maken.'

We hebben er nooit spijt van gehad dat we naar Oosterend zijn gegaan. Het was een gezellig dorp. 's Zomers hebben we wel eens een roeibootje gehuurd om afgelegen gemeenteleden op te zoeken. We genoten van zo'n roeitochtje naar Rien."

Ds. Wolthuis: "Oosterend is op Ds. B. Roorda na, die, voordat hij naar Oosterend kwam, al zeven gemeenten had gediend, altijd een kandidaatsgemeente geweest."

Ds. Andela- Hofstede: "Ds. G. Sinia had het al gezegd: 'It waait hjir sa hurd, it hier waait jo sawat fan 'e holle.'

De beroepingscommissie kwam er diplomatiek mee aan: 'Onze gemeenten Oos-

terend en Winsum zijn voor een echtpaar ideaal om te bewerken. Het was echter precies andersom. Voor beide gemeenten zou het ideaal zijn als er een echtpaar kwam. De ene zou dan Winsum, de andere Oosterend voor zijn/haar rekening kunnen nemen.

Wij werden getroffen door de charme van Oosterend toen wij er de eerste keer doorheen liepen. Oosterend was veertien jaar vakant geweest. Dat is voor ons de reden geweest om voor deze gemeente te kiezen."

Ds. Andela en Ds. Andela-Hofstede: "Een hele bijzonderheid was het voor ons toen bleek dat mijn vrouw haar grootvader in Hidaard was geboren. In dezelfde kerk waar hij eens was gedoopt, werd nu een van zijn kleinkinderen als predikant bevestigd. Dat is voor ons één van de redenen geweest om het beroep naar Oosterend aan te nemen."

Mevr. Wolthuis: "Ik stond in Dokkum voor de klas, voordat we naar Oosterend vertrokken. Mijn eerste indruk was dat het heel gezellig was."

Ds. Wolthuis: "Mijn schoonvader gaf mij de raad om eerst maar ergens in Drenthe te beginnen. 'Daar maak je de minste brokken!'

Maar ik heb toch voor Oosterend gekozen, ook al omdat van al de beroepen die ik kreeg deze gemeente het langst vakant was geweest en ik hier de kans op gewenst tegenspel het grootste achtte."

Vraag 2: Hoe zou je de Oosterenders willen typeren?

Ds. Andela: "It past of it past net!"

Het waren emotionele, warme mensen. Je hoorde erbij of je hoorde er niet bij. Wanneer we nu door Oosterend lopen, worden we nog overal binnengeroepen."

Ds. Van Otterlo: "Het is een hartelijkheid en een warmte die je eerst moet ontdekken. Maar was het goed, dan bleef het goed.

Er was een sterke traditionele gebondenheid. Je wist niet altijd hoe diep het zat. Ik vroeg eens aan doopouders waarom ze hun kindje hadden laten dopen. Het ging niet zozeer om de doop als zodanig, maar om de 'vroeg'-doop.

'Nou, dat is me ook wat,' antwoordde de vader, 'stel je voor dat je het niet zou doen! Daar is dominee toch ook voorstander van?'

Ds. Dijkstra: "De kerkeraad bestond uit mannen, allemaal in het zwarte pak, die allemaal stuk voor stuk persoonlijkheden waren."

Ds. Andela: "Ze gaven je ook een stevige handdruk. Ik zorgde er wel voor dat ik terugkneep, ook in figuurlijke zin."

Ds. Wolthuis: "In 1959 hield in onze kerk voor het eerst een moeder haar kind, die ze op de arm droeg ten doop. Dat was mevr. Boskma- Jacobi. Dat deed me toch een stof opwaaien, dat dit zo maar kon! Sommigen spraken er zelfs schande van."

Ds. Dijkstra: "Ik heb in het doopboek kunnen constateren dat Ds. A. Andree ingevoerd heeft, dat kinderen op de eerste zondag na hun geboorte werden gedoopt. Daarvoor was dat meestal na twee of drie maanden.

Toen ik hier voor het eerst kwam op kennismakingsbezoek, werd ik aangesproken als 'meneer'. Toen ik 's morgens werd bevestigd als predikant was het meteen: 'Dominee.'

Ik vond ze wel wat dreech, de Oosterenders. Ze lieten niet zo gauw het achterste van hun tong zien. Het was opvallend dat ik het meeste van mijn gemeenteleden heb gehoord, toen ik de afscheidsbezoeken deed."

Ds. Wolthuis: "Ik heb er verستeld van gestaan dat de Oosterenders zo goed en gemakkelijk konden feestvieren en het woord voeren op de planken."

Ds. Van Otterlo: "In mijn tijd was dat toch wel anders. Heel het leven stond onder de druk van de omstandigheden. De armoede teisterde de gezinnen. Er waren weinig plezierige dingen te beleven. Ik kan me nog wel herinneren dat er oranjefeesten waren. Met de geboorte van prinses Beatrix was er een aubade op het plein bij het

kafee. Ik weet nog, dat ik op de muziektent een korte feestrede heb uitgesproken. Bij zulke gelegenheden liep wel heel het dorp uit."

Ds. W.J. Otterlo yn petear mei ds. M.A. Andela-Hofstee. (Zeist 1993).

*Trije dûmny's mei harren sydsulver:
F.l.n.r. mefrou F. Pluim-Soer, ds. R. Pluim,
mefrou A.G. Wolthuis-Rozema, ds. L.J. Wolthuis,
ds. H. Dijkstra, mefrou S. Dijkstra.*

Ds. Wolthuis: "Niet op kerkelijk gebied maar wel in een ander opzicht was Oosterend zeer eensgezind, nl. op het gebied van de lotsverbondenheid.

Ik weet nog dat op het laatste moment het faillissement van kapper Veenstra te niet kon worden gedaan. De notaris was al gearriveerd om de

inboedel in beslag te nemen, toen een klein comité hem een bedrag van fl. 1700,- ter hand kon stellen.

En dan natuurlijk de tragische gebeurtenis van het sterven van **Ypke Smeding** in Canada in 1960.

Ypke Smeding

Syn beppe Lutske Hoekstra-Bouma fertelt der oer.

Ik wie yn Suwâld, by Pieter myn soan.

Op sneintemoarn kaam dûmny nei de kofje by ús.

'Ik moet maar even een beetje dichters bij beppe zitten,' sei er.

Ik seach him oan en frege: 'Is der wat mei de bern?'

'Ja, sei er,' Uw beppesizzer in Canada is verongelukt!'

It wie freeslik, wat ha ik dêr in knauw fan hân! Dûmny fertelde dat er mei in trekker bij een beekje wie en doe is de trekker oer de side yn de beek rekke en Ypke der ûnder."

Ds. Wolthuis: "Er is een grote geldinzameling geweest in Oosterend om hem naar hier te brengen. Totaal fl. 3300,-. Van het geld dat er overbleef hebben we een prachtige steen gekocht en die op zijn graf kunnen plaatsen."

Ds. Andela: "Je had er wel veel theologen. De grote Oepke Noordmans is er geboren, van onze kerk ook J.A. Berghuis en H.N. Ridderbos."

Ds. Van Otterlo: "Je hebt het nou over theologen, maar er was bij verschillende gemeenteleden een grote geïnteresseerdheid in het theologisch denken. Ik weet nog dat **Gerrit Y. Vellinga** een keer bij mij langs kwam nadat ik ergens over gepreekt had. Hij had bij zich op zolder uit een oude doos een preek tevoorschijn getoverd, een nummer van 'Hollandia', een blad geredigeerd door Ds. J.C. Sikkel Sr. De preek handelde over dezelfde tekst. Hij gaf mij het blad met de woorden: 'Dy preek moat dominee ek noch mar ris lêze.'"

Ds. en Mefr. Pluim: "Het waren eerlijke, betrouwbare mensen. Je wist wat je aan ze had. Mocht er een meningsverschil zijn, dan werd het uitgepraat en er werd niet meer op teruggekomen."

Vraag 3: Wat waren de hot-items in jullie tijd?

Ds. en Ds. Mevr. Andela: "Bij ons was dat duidelijk het S.O.W.- proces. Er groeide een heel goede samenwerking met de hervormden. Het paste goed met **Ds. W.P. van der Hoeven**. Doordat de Gereformeerde kerk een eigen predikante kreeg, werd het gesprek ook meer gelijkwaardig. Toen was de onderhandelingspositie van de Gereformeerden wat steviger en konden er gemakkelijker resultaten geboekt worden."

Ds. Van Otterlo: "Daar was in mijn tijd nog geen sprake van. Ik weet nog best

mijn eerste kontakt met mijn collega H.C.J. van Deelen. Ik had op een stille zomeravond een brief gepost en maakte een wandeling om de Hervormde kerk. Ik hoorde iemand in de Hervormde pastorie pianospelen. Ik dacht: Warempel, mijn collega kan dus ook pianospelen. Laat me eens een praatje maken. Ik belde aan en een poosje later speelden we samen quatermains.

"We praten maar niet over de kerk", stelde Van Deelen voor. Dat hebben we ook maar niet gedaan, maar we hebben heel wat keren samen zo gespeeld.

Het mooiste voorbeeld van 'Samen op weg' was dat mevrouw Van Deelen na de bevalling niet genoeg borstvoeding had.

"Geen enkel probleem", zei mijn vrouw, die ook net een baby had gekregen.

"Kom maar, ik heb genoeg voor twee. En zo is het gebeurd."

In de oorlog zijn we wel met de avondgebedsuren begonnen, die waren gemeenschappelijk."

Ds. Wolthuis: "Van de zoon van Ds. J.A. Berghuis, dr. W.P. Berghuis, burgemeester van Kampen, gaat het verhaal dat hij eens, toen H.N. Ridderbos nogal wat indruk maakte met zijn speech op een bijeenkomst in Kampen, heel fijntjes zei: "Maak nou maar niet zoveel kapsones, want we zijn toch beiden in dezelfde bedstee van de pastorie in Oosterend geboren."

*Fam. L.J. Wolthuis yn de Eastereinder tiid:
ds. L.J. Wolthuis, Hetty, mefrou Wolthuis en
Wilma.*

Ds. Van Otterlo: "Ik kan me zo geen hot items voor de geest halen. We zaten economisch in een diep dal en hadden op allerlei gebied de grootste moeite het hoofd boven water te houden en hadden weinig tijd voor andere dingen. Wij hielden het kerkelijk bedrijf gaande en daar waar het kon probeerden we het geestelijk leven te verdiepen."

Ds. Dijkstra: "Bij ons speelde de schoolkwestie een grote rol. Graag zouden wij, Gereformeerden, zien dat de twee adviserende leden in het bestuur een paar gewone leden werden, hetgeen ook mede door toedoen van Ds. Chr.de Bruin voor elkaar kwam. Het tijdelijk benoemen van een Gereformeerd onderwijzer aan de school riep van Hervormde zijde een geweldig stuk verzet op, maar is wel doorgegaan. Gereformeerde catechisatie onder de schooluren werd in deze tijd afgeschaft. Het vrouwenkiesrecht riep ook nog al wat deining op. Vrouwen moeten

Ds. en mevrouw Dijkstra.

tot trouwen kwam. Soms gingen ze zelfs na hun trouwen gescheiden naar hun eigen kerk.

Bij gedwongen huwelijken in mijn tijd is ook het hanteren van de tucht op een meer pastorale manier aangepakt. Schuldbelijdenis voor de kerkeraad werd afgeschaft. De pastorie werd de plaats waar 'onder vier ogen' de zaken werden besproken en getracht ze in goede banen te leiden."

Ds. Van Otterlo: "Ik heb in mijn tijd, in de dertiger jaren al met die praktijken van openbare schuldbelijdenis gebroken."

Ds. en mevrouw Pluim: "Bij onze komst in oktober 1963 kreeg de Gereformeerde kerk juist een opknapbeurt. De bevestigings- en intredediensten vonden derhalve plaats in de grote Hervormde kerk. In onze tijd werd ook de bovenzaal van de

zich buiten de bestuurlijkheden van de kerk houden, meenden sommigen. 'Ze zijn arglistiger dan de dieren des velds,' staat er in de Bijbel."

Mevr. Dijkstra: "Mijn man en ik moesten elkaar dan niet aankijken als zo iets gezegd werd. Thuis konden we dan nog erg 'nagenieten' van zulke staaltjes van conservatisme."

Ds. Wolthuis: "Een hot-item was in mijn tijd bijvoorbeeld het rapport over 'gemengd' verkering hebben. Het leven is sterker dan de leer, maar het is onvoorstelbaar hoe ook jonge mensen uit onze dorpen aan het kerkistisch optreden van mij en mijn kerkeraad hebben geleden. Paartjes bleven maar verkering houden met elkaar, zonder dat het

KOLENDAMPVERGIFTIGING

OOSTEREND, 17 Jan. Alhier deed zich Zondagavond een geval van kolendampvergiftiging voor, dat gezien de omstandigheden nog wonder goed is afgelopen.

Bij de fam. Ds Dijkstra was een verjaardagspartijtje. Na afloop hiervan geraakten plotseling enige der aanwezige dames en heren onwel, terwijl anderen geen hinder van het zeer giftige koolmonocxyde hadden. Deze, de oorzaak spoedig vermoedend, brachten de patiënten in een andere kamer, waarna de komst der plaatselijke geneesheer werd afgewacht.

Per auto werden de slachtoffers naar huis vervoerd.

Gereformeerde kerk geschikt gemaakt als vergaderruimte. Dat gebeurde met vrijwilligers. Belangrijk was de uitbouw van het Samen-op-weg proces.

Toen we in oktober 1967 uit Oosterend vertrokken, was juist het besluit genomen dat alle jeugddiensten gemeenschappelijke diensten zouden zijn. Via de vrouwenvereniging zijn we in die tijd begonnen met bejaardemiddagen.

Ds. L.J. Wolthuis.

Draaimolen

Wij hadden het niet meer verwacht, maar bij de voorbereiding van de bevrijdingsfeesten 1960 is er hier en daar in enkele Friese dorpen nog strijd geweest over de vraag over al of niet een draaimolen bij het feest. Voorheen was dat een gewone zaak. Toen was naast kerk en school ook de draaimolen een onderwerp van felle principiële strijd en een toetssteen van geloof en leven. Van goed-kerkelijke mensen werd in die tijd verwacht, dat zij zich niet mee lieten draaien in wereldse dans en draaimolen en zich niet het hoofd draaiend lieten maken met vulge drank. Zij moesten ook op hun feesten de rechte paden bewandelen: met zaklopen of „piukhappen“. Evenals van hen werd verwacht, dat zij in het gewone leven rechtuit in handel en wandel zouden zijn. Wat alles niet weg nam, dat ook zij die niet in de feest- en kermis- draaimolens kwamen, in de draaimolen van het leven soms sleuwig meedraaiden op de gekleurde paarden van de mammon en soms mee aan de zwaai gingen in de slingerbankjes van het werelds genot.

Na de oorlog is er een en ander veranderd. De Canadezen bevrijdden zowel de mensen met als die zonder draaimolen. En in de kerken groeide het besef, dat de Heer der Eerle nog oneindig veel vrijer omgaat met Zijn bevrijding.

Toch is er deze weken op enkele plaatsen weer strijd geweest over de aloude strijdnaag: wel of geen draaimolen bij het bevrijdingsfeest. Een gereformeerde dominee heeft eenmaal op zulk een vergadering, waar deze twistvraag ook weer aan de orde kwam, enkele zeer wijze woorden gezegd. „Mensen“, zo sprak hij de vergadering toe, „wij moeten hier in elk geval een draaimolen hebben. Er wordt immers gezegd, dat de duivel in de draaimolen zit. Als wij een draaimolen hebben, dan heeft de duivel meteen plaats. Dan zijn wij hem op het feest kwijt.“

Hopelijk zullen andere anti-draaimolen-christenen dit stukje nieuwe draaimolen-theologie kunnen volgen. Wellicht is het zo, dat wie bij de tonen van het kerkorgel werkelijk zijn bevrijding heeft leren vieren, ook hun harte bij de draaiorgel-tonen van een carroussel het bevrijdingsfeest kan vieren. Zo iemand voelt zich dan dubbel bevrijd. *De Aloude Courant 19-3-1961.*

Tijdens onze jaren in Oosterend hebben we ook besloten een bandrecorder aan te schaffen voor de kerk, zodat zieke gemeenteleden thuis de preek konden beluisteren. Op catechisatie stond een busje, waar catechisanten elke week wat in deden. Vooral de oudere catechisanten hebben flink bijgedragen. Het duurde dan ook niet zo lang of de bandrecorder kon worden aangeschaft."

Vraag 4: Konden jullie er met jullie traktement van rondkomen?

Ds. Van Otterlo: "Wij zijn er gekomen, maar vraag niet hoe! Dankzij de wederzijdse ouders die ons geregeld wat toestopten, hebben wij het gehaald. Wij hadden een traktement van fl. 2100,- met wat kindertoeslag."

Ds. Wolthuis: We begonnen met een traktement van fl. 5500,-. Ik kon ergens anders fl. 6000,- beuren, maar toch gaf ik de voorkeur aan Oosterend. Oosterend was het langst vacant. Ik was de negende op wie een beroep was uitgebracht en ik kon niets vinden wat tegen de gemeente pleitte.

Johan Schaafsma kwam altijd op de laatste dag van de maand om te betalen. Hij had een portefeuille in zijn binnenzak met een grote koperen ketting. Ik zie nog, hoe hij het geld uitbetaalde."

Ds. en mefrou Pluim: "Aan het beroep naar Oosterend was het consulentschap van Cubaard verbonden. Cubaard was een kleine zelfstandige gemeente met een eigen kerkje. Er hoorden 14 of 15 gezinnen tot deze gemeente. Het consulentschap leverde fl. 500,- per jaar op. Bovendien was het aanvangstractement juist opgetrokken naar fl. 6500 per jaar. Hier konden we met zijn tweeën goed van rondkomen. We zullen nooit vergeten hoe br. Schaafsma met z'n portefeuille aan de ketting bij ons kwam om ons elke maand het tractement uit te betalen. Soms uit eigen zak, omdat er te weinig op de bankrekening van de kerk stond.

Van de sigaar die wij hem dan meestal gaven, zei hij eens: "Zo'n goedkope sigaar heb ik nog nooit gehad." Toen we hem aankeken, zei hij tegen ons: "Ik heb er toch niets voor hoeven te betalen?" Humor bezat deze man wel.

Omdat de pastorie zo groot was, kochten we vaak iedere maand nog wat bij voor de inrichting."

*Ds. R. Pluim (*1934).*

Mefr. Dijkstra: "Je kon er de klok op gelijk zetten."

Vraag vijf: Noem eens namen van bepaalde persoonlijkheden die je niet gauw zult vergeten.

Ds. Van Otterlo:

"**Gerrit Y. Vellinga** was een markante verschijning, die goed op de hoogte was van allerlei zaken en goed belezen. Ik werd er wijzer van als ik met hem sprak."

Mevr. Wolthuis: "Ik zal **beppe Lutske** niet vergeten. Ik was in verwachting en zij was bij mij op bezoek. Ineens sprong onze hond bij mij op schoot.

Geschrokken zei **beppe Lutske**.: "Dit komt net goed mefrou, no krije jo in bern mei in hûnekop!" Een stukje oud volksgeloof dus. Toen ze later kwam en de baby zag, verzuchtte ze: "Gelokkich, alles liket goed."

Ds. en Mefrou Pluim: "Harm Sybrandi heeft als ouderling bij de doop van ons eerste kind de doopvragen voorgelezen. Bij hem mocht ik voor het eerst een kalfje zien geboren worden. Maar toen de bevalling niet voorspoedig verliep en de veearts het diertje eruit moest zagen, werd ik naar de keuken gestuurd, omdat hij bang was dat ik onderuit zou gaan.

Johannes Dijkstra, die scriba was, woonde naast ons. Van hem hebben we menige wijze raad gekregen.

Bauke Wybrandi en Haije Bergstra mogen we niet vergeten te vermelden.

In onze tijd was Jentje Bakker al hoogbejaard, maar je zag hem nog elke zondag twee keer in de kerk zitten. Hij was ook iemand, die geen moeite had met het S.O.W-gebeuren. Het was altijd weer fijn om met hem te praten. Hij vond het ook belangrijk om er goed uit te zien. "Anders komen de mensen niet meer als je oud bent," zei hij.

Toen we kwamen kennismaken, werden we door Tjipke Okkema opgehaald in zijn VW, een kever. Hij was degene, die altijd voor de vrolijke noot zorgde.

Zonder de niet genoemden tekort te doen, noemen we ook onze trouwe Antje Jous-
tra, die elke vrijdag present was als hulp in de huishouding.

Dit naar aanleiding van een opmerking van vader Soer, die, toen hij de pastorie zag, zei: "Kind, moet jij dit hier alleen allemaal schoonhouden?" Antje zei toen: "Nee, mijnheer, daar help ik bij."

*Ds. W.A. Andela en syn frou
ds. M.A. Andela-Hofstede.*

Mevr. Andela: "Merk van der Meulen, in lyts mantsje die er snedig bij kon komen en ad rem op allerlei dingen kon reageren.

Rein Strikwerda. Hij speelde zo graag de psalmen. Het gebeurde eens dat Rein, die organist was, een toon duidelijk niet goed speelde.

Merk, die in de kerk zat, keek om met een gezicht van 'Mis Rein!'

Rein zag dat. "Sjoch foar dy", riep hij naar beneden!

Antje Joustra die altijd wat klaar had staan als je bij haar langs kwam. En nog altijd om de verjaardagen denkt."

Ds. Andela: "Yme Vellinga en Harm Sybrandy

Hervormde namen waren voor mij **Henk Kuiper**, de broer van Foeke Kuiper en **Enno Bruinsma** die indruk op mij hebben gemaakt."

Ds. Wolthuis: "Bauke Wybrandi was een vertrouwensman voor mij. Hij was de jongste diaken toen ik kwam, maar als ik raad moest hebben, ging ik naar hem toe.

Harm Sybrandy. Hij kon in één woord de preek typeren. Het viel me vaak op hoe goed mensen luisterden en begrepen wat er werd bedoeld.

Tsjerk Okkema. Ik heb nooit weer iemand ontmoet die zo lang zich stil kon houden, voordat hij wat zei."

Ds. Dijkstra: "De man die op mij de meeste indruk heeft gemaakt was **Johannes de Vries**, die veel inzicht had in kerkelijke structuren en in de problemen die aan de orde waren en daar een heel duidelijke mening over kon vormen op een wijze manier."

Ds. Van Otterlo: "In mijn geheugen zijn de markante figuren van **de Vellinga's, van J.Althuizius en de Sybrandi's** gegrift. Stoere mannen van wie je ging houden als je ze goed kende. En vergeet niet **Okke Kûper** (Okke Oosterhout), die woonde, meen ik op de Pôle. Daar woonde ook mijn trouwe diaken Lolke Yntema met zijn gezin. Eenvoudige en fijne mensen. En niet te vergeten Beppe Antje op Hen-naard."

Vraag 6: Hoe was het leven in de pastorie?

Mevr. Dijkstra: "Koud en heet.

Boven was het zomers om te stikken en 's winters was het steenkoud."

Mevr. Wolthuis: "Inderdaad ik zat als ik in verwachting was en het was zo warm vaak even in de kelder, daar was het heerlijk koel.

Toen wij kwamen is er heel wat vertimmerd en gemoderniseerd. Er kwam een douche en kamers en keuken werden gerenoveerd."

Mefrou Dijkstra: "Ik heb ook meer dan eens in periodes van een hittegolf mijn heil in de kelder gezocht."

Ds. Wolthuis: "Wij hadden een hondje en als ik thuiskwam op mijn brommertje uit Schettens vandaan, want daar was ik consulent, dan hoorde hij aan het brommermotortje dat ik er aan kwam. Mijn vrouw had het dan nog niet gehoord maar wist het aan het blaffen van Pené. Dat zijn dingen, die je niet meer vergeet."

Mevr. Wolthuis: "Er was geen enkel probleem dat ik als onderwijzeres verschillende malen b.v. in Wommels en Welsrijp inviel. Dat kon zonder bezwaren."

Ds. Dijkstra: "Mijn vrouw verstond de kunst om de gemeenteleden gauw op hun gemak te stellen en dan kwamen ze geregeld even binnen voor een praatje of een kopje thee of koffie.

Ze zeiden dan tegen mij: "Mefrou is in float!"

Het door de steeg lopen tussen kerk en pastorie gaf een heel apart geluid. De klompen van de catechisanten door het grint, de mannenstemmen van de kerke-raadsleden die je dan hoorde. Zo heb ik het nergens weer gehoord."

Ds. Hofstede- Andela: "Wij waren thuis in Oosterend, al stond ons huis in Winsum. Er was toch duidelijk een verschil van instelling tussen de beide dorpen. Ik was hier op volleybal. Ze trokken je er wel bij. Je wordt een van hen."

Ds. Wolthuis: "Ja, ik was de eerste jaren lid van de zangvereniging Hallelujah en ik ging ook mee naar het 'priissjongen'. Dat was een erg leuke ervaring."

Ds. Van Otterlo: "Wij hebben het een heerlijke tijd gevonden, ondanks de armoede er was. Het was heel primitief in de pastorie. Wij hadden nog geen waterleiding en als de regenwaterbak leeg was, sprongen de kikkers onder in de bak. Wij moesten dan naar de regenbak van de Hervormde kerk. Ja, het leek vaak veel op kamperen, wat we deden. Maar toch, we denken er met blijdschap aan terug en hebben het als een godsgeschenk ervaren. De oudste jongens komen nog wel hier om het als een soort bedevaart te beleven. Ze hadden er veel vrienden, ook in Hervormde kring. Dat maakte niets uit. We hebben er vier kinderen gekregen. De pastorie stond open voor iedereen en de gemeenteleden durfden ook best binnenkomen.

Toen we een beroep hadden en het bekend werd, dat we weggingen hield de vrouw van een Hervormd kerkvoogd me op straat aan en zei: "Ik heb gehoord dat U weggaat. Wat jammer!" Ik voelde me gestreeld, dat was toch een echt compliment. Ze keek me even aan en zei toen: "Ja, ziet U, we hielden zo veel van uw vrouw!"

Ds. Van Otterlo skreau ús 5 jannewaris 1994 in brief. Dêryn helle er de tsjinst fan syn 60-jierrich ambtsjubileum yn 1992 yn de 'kleine kerk' fan Easterein oan.

'Het was een heerlijke belevenis; vooral ook omdat een aantal kinderen en kleinkinderen eraan konden deelnemen. De kindernevendienst liet zich ook niet onbetuigd. Na de dienst waren we gezellig bijeen en wisselden we herinneringen uit. Oosterend is en blijft een gemeente en gemeenschap om van te blijven houden."

Ds. en Mefrou Pluim: "We bewaren er prettige herinneringen aan. Het was een

grote pastorie, waarvan we alle kamers gemeubileerd hadden. Maar we hebben wel problemen met de verwarming gehad. De schoorsteen in de achterkamer trok bijzonder slecht. Een ventilator in de schoorsteen moest dit euvel verhelpen, zodat mijn vrouw niet meer op de kachel hoefde te zitten om warm te worden.

We hadden nog kolenhaarden. Aardgas was in onze tijd nog niet aangelegd in Oosterend. We kookten op butagas, zodat het wel eens kon gebeuren dat tijdens het koken de gasfles leeg was en er een nieuwe gehaald moest worden bij Bosgra.

Winters was het boven soms zo koud dat het ijs op de dekens zat. 's Zomers kon het er door het platte dak behoorlijk heet zijn.

Een voordeel van de grote pastorie was de grote droogzolder en de mogelijkheid tot het 'herbergen' van veel logees."

Ds. en Mevr. Pluim beslute har skriftlike beantwurdig fan de fragen mei: "Tot zover de beantwoording van de vragen. Heel veel herinneringen kwamen bij ons boven. Het verleden begon weer te leven en de jaren in Oosterend doorgebracht waren als de dag van gisteren."

Predikanten, die Oosterend (Littenseradeel, voorheen Hennaardera-deel) hebben gediend.

1. 1891-1892, EDUARD THEODORUS PLOOS VAN AMSTEL

Geboren 15-9-1858 te Nieuwer Amstel. Onderwijzersopleiding op de Klokkenberg te Nijmegen. Cursus Utrechtsche Zendingsvereniging. Gekuurd te Davos. Niet als zendeling maar als hulpprediker bij de Indische Staatskerk naar Indie. Amahei, eiland Ceram, 18-4-1885. Ameth, eiland Nousalaut, janauri 1886-18-4-1890. Gezondheidstoestand van zijn vrouw dwong tot ontslag en terugkeer naar Nederland. Woonde en studeerde te Kampen. Via artikel 8 D.K.O. liet de classis Franeker hem toe tot het predikambt. Predikant te Oosterend (Fr) 27-9-1891. Bev. ds. J.J.A. Ploos van Amstel (zijn broer) te Reitsum. Intrede met 2 Corinthe 3:5, 6b. Losgemaakt 2-5-1892 zonder afscheid te nemen en zo buiten vaste bediening geraakt. Heeft geen gemeente meer gehad, maar preekte elke zondag, ook nog 4 dagen voor zijn dood op 12-7-1923 te Amsterdam.

- a. De verwachting, die niet beschaamd wordt. Leerrede over Psalm 25:3a. Kok, Kampen, 1919.
- b. Medewerker aan het 'Gereformeerd Volksblad'
- c. Medewerker aan de 'Noord Hollandsche Kerkbode'
- d. In tijdelijke vacatures viel hij in, want hij was onderwijzer.

2. 1892-1904, ANDRIES ANDREE

Geboren 13-1-1866 te Franeker. Studie te Kampen en te Edinburgh. Predikant te Oosterend... 4-12-1892. Bev. ds. E. Kropveld, Alblasserdam met Jeremia 1: 4-7. Intrede met Jesaja 61:2a, 1c. Afscheid 7-8-1904 met Mattheüs 28:20. Spijk 1904. Schoonhoven A 1907. Werkendam A. 1918. Krabbendijke 1925. Emeritus 1932. Overleden 13-1-1934 (zijn geboortedag!) te Groningen.

A. Secundus-afgevaardigde naar de Generale Synode Utrecht, 1923 vanuit Werkendam via de Part. Syn. van N. Brabant en Limburg.

3. 1905-1909, JAN RIDDERBOS

Geboren 24-11-1879 te Bedum. Studie te Amsterdam.

Predikant te Oosterend (Fr.) 16-4-1905. Bev. ds. W.L. Milo, Warns en Staveren met 1 Samuel 3:10. Intrede met 1 Corinthe 3:9. Afscheid 9-5-1909 met Hebr. 13:20, 21 Meppel 1909. Bussum 1912. Hoogleraar aan de Theologische School te Kampen, exegese Oude Testament 16-1-1913. Emeritus hoogleraar 1950. Overleden 4-7-1960 te Kampen.

- a. 'De theologie van Jonathan Edwards', proefschrift, verdedigd aan de Vrije Universiteit op 8-7-1907, dus in zijn Oosterendse periode.
- b. 'Petrus op de golven', Mattheüs 14:28-33. Menigerlei genade, jaargang 3, pag. 305-320.
- c. 'Sauls nijd tegen David'. 1 Samuël 18:6-9. Menigerlei genade, jaargang 2, pag. 605-620.

4. 1910-1913, JAKOB ALBERTUS BERGHUIS

Geb. 16-6-1878 te Bierum. Studie te Amsterdam. Predikant te Oosterend (Henn.) 5-6-1910. Bev. ds. W.T. Nijenhuis, Britsum met 1 Corinthe 4:1,2. Intrede met Jesaja 40:4-6. Afscheid 31-8-1913 met 2 Corinthe 13:13. Nieuw-Buinen 1913. Winschoten 1921. Emeritus 1945. Overleden 30 -6-1949 te Haren(Gr.).

- a. 'Als zij van de opstanding der dooden hoorden', Handelingen 17:32-34. Menigerlei genade, jaargang 18, pag.129-134.
- b. 'Gaarne horen'. Markus 12:37b. Menigerlei genade, jaargang 22, pag.401-413.
- a. Secundus-afgevaardigde naar de Generale Synode van Middelburg, 1933 vanuit Winschoten via de Part. Syn. van Groningen.
- b. Primus-afgevaardigde naar de (Voortgezette) Generale Synode van Amsterdam, 1936, vanuit Winschoten via de Part. Syn. van Groningen.

5. 1915-1919, PIETER CHARLES VAN DER VLIET

Geb. 13-6-1885 te Den Helder. Studie te Amsterdam. Predikant te Sint Pancras en Heer Hugowaard 1912. Te Oosterend en Hijdaard 24-10-1915. Bev. ds. W.G. Harrenstein, Noord-Scharwoude met Psalm 71:16. Intrede met Psalm 123:2. Afscheid 10-8-1919 met 2 Corinthe 13:13. Hazerswoude 1919. Vlissingen 1922. Utrecht 1925. Overleden 28-8-1946 te Haren.

- a. 'Jezus Christus en het kerkelijk leven' in 'Jezus Christus en het menschenleven'. Pagina's 115-147. Redactie ds. N. Buffinga. 9 medewerkers, o.a. Dr. G.B. Wurth, Dr. H. Colijn, Mr. J.A. de Wilde, Ds. K. Schilder. Uitgeversbedrijf 'De Pauw'. Culemborg, 1932, 338 bladzijden. (2de herziene druk, U.M. Holland, Amsterdam, 1938. 308 blz.
- b. Wij doen openbare geloofsbelijdenis. Ten Brink en Stenvert & Zoon, Meppel, 1933.
- c. Vraag en antwoord. Voor jonge mensen. A. Fisscher, Utrecht, 1934.
- d. Aan de levensbron. Troostboek, samengesteld door 6 auteurs, onder wie P.Ch.v.d.Vliet. La Riviere & Voorhoeve, Zwolle, 1935.
- e. De hoop der heerlijkheid. Bijbels dagboek. Samengesteld door P.N. Kruyswijk. 14 auteurs, onder wie P.N. Kruyswijk en P.Ch. van der Vliet. 1936, 414 blz.
- f. Discipelschap in het gezin. Kok, Kampen, 1937. 37 blz.
- g. Kerstfeest heden. Zomer & Keuning, Wageningen, 1940. 61 blz.
- h. 't Eeuwig woord in onze tijd. Een bundel Schriftoverdenkingen. 10 medewerkers, onder wie P.Ch. van der Vliet, Zomer & Keuning, 1941. 192 blz.
- i. Raadsman van de Ned. Bond van J.V. op G.G.
- j. Regent van het geuzengesticht 'Wilhelmus van Nassauwe'.
- k. Lid van het comité 'Davos'.
- l. Secundus- (sinds 1-8-1944) en later primus-afgevaardigde (sinds 24-8-1944) naar de Generale Synode van Utrecht, 1943-1945 vanuit Utrecht via de Part. Syn. Utrecht.

6. 1924-1928, BAUKE ROORDA

Geb. 8-4-1871 te Ried, bij Franeker. Studie te Kampen. Predikant te Strijen 1895. Burum 1896. Wanswerd 1900. Idskenhuisen 1905. Coevorden 1910. Loenen-Vreeland 1914. Driesum 1916. Predikant te Oosterend en Hijdaard 5-10-1924. Bev. ds. A.B.W.M. Kok, Wommels met Efeze 2:20-22. Intrede met 2 Corinthe 5:20. Afscheid 29-4-1928 met Handelingen 20:32. Tijnje 1928. Emeritus 1933. Overleden 24-11-1940 te Baarn.

7. 1932, FRANCOIS GUILLAUME

Geb. 26-7-1905 te Amsterdam. Studie te Amsterdam. Pred. te Oosterend (Henn.) 18-11-1928. Bev. Ds. S.G.de Graaf, Amsterdam met Amos 3:3. Intrede met Jesaja 51:16. Afscheid 3-4-1932 met 1 Johannes 5:4, 5.

Klundert 1932. Sneek 1939. Amsterdam-West 1947. Daar afscheid genomen 15-10-1953 en vertrokken naar Canada, Christian Reformed Church. Toronto, Ontario 1953. 3rd Edmonton, Alta 1965. Emeritus 1969. Overleden 17-10-1972 te Brantford (Ont.), Canada.

- a. 'Gods tempelbouw'. 1 Koningen 6:7. Menigerlei genade, jaargang 23, blz. 305-320.
- b. 'Het goddelijk antwoord', 1 Koningen 19:15-18. Menigerlei genade, jaargang 33, blz. 355-366.
- c. 'De Heer der heerlijkheid'. Kramer, Heemstede, 1941. 163 blz. Hij was een van de vier medewerkers aan dit boek.
- d. 'De Catechismus in den dienst des Woords', in 'Van den dienst des Woords', Een boek over de prediking naar Gereformeerde belijdenis onder leiding van Dr. R. Schippers, Oosterbaan en Le Cointre, Goes, 1944. Blz. 170-177.
- e. Schrijver in 'Calvinist Contact' en in 'Church and Nation'.
- f. Primus-afgevaardigde naar de Buitengewone Generale Synode van Utrecht 1946 vanuit Sneek via de Part. Syn. van Friesland (Zuidelijk Gedeelte)
- g. Secundus-afgevaardigde naar de Generale Synode van Zwolle, 1946 vanuit Sneek via de Part. Syn. Friesland (Zuidelijk Gedeelte)
- h. In Duitse gevangenschap te Leeuwarden, Amersfoort en Dachau 14-5-1942 tot 21-5-1945.

8. 1932-1941, WILLEM JAN VAN OTTERLO

Geb. 9-3-1906 te Arnhem. Studie te Amsterdam. Hulpdiensten te Voorburg 1932. Predikant te Oosterend (Henn.) 20-11-1932. Bev. ds. mr. W.S. de Vries, Voorburg met 1 Petrus 5:2-4. Intrede met Jesaja 40:6-8. Afscheid 21-12- met Johannes 16:33. Zuidhorn 1941. (Vrijgemaakt Gereformeerde kerk te Zuidhorn 18-1-1945. Rotterdam-Kralingen 20-4-1947 tot 1-10-1954). Hulpdiensten te Rotterdam-Kralingen 1954-1955. Amsterdam (ziekenhuispredikant) 1955. Emeritus 1972. Hulpdiensten te Laren (N.H.) als ziekenhuispredikant 1972-1978. Woonplaats Zeist.

- a. 'De openbaring van den opgestanen Christus aan de zee van Tiberias'. Menigerlei genade, jaargang 31, blz. 785-800.
- b. 'Ik sterf, maar God zal naar u omzien'. Genesis 50:24-26. Blz. 577-588.
- c. 'Herinneringen en impressies van een emeritus' in 'Twee sporen, een weg'. Gedenkboek t.g.v. 100 jaar Gereformeerde Kerk in Oosterend e.o. Blz. 38-41
- d. In Duitse gevangenschap te Groningen en Amersfoort begin mei 1942 - eind 1942.

9. 1942-1945, DAVID CORNELIS TIEMENS

Geb. 17-9-1909 te Arnhem. Studie te Amsterdam. Hulpdiensten te Veendam en Wildervank (evangelisatiearbeid) 1936-1940. Almelo (evangelisatie en jeugdwerk) 1940-1942. Pred. te Oosterend (Henn.) 3-5-1942. Bev. ds. J.A. Tiemens, Aardenburg (Z) met 2 Timotheüs 2:8, 9. Intrede met Efeze 3:14-19. Afscheid 27-5-1945 met 1 Petrus 2:9. Idskenhuisen 1945. Eindhoven 1948. Bejaarden en chron. zieken in verpleeginrichtingen in de classis Apeldoorn 1967. Emeritus 1974. Overleden 3-8-1982 te Apeldoorn.

- a. 'Israëls herstel door des Heren ontferming'. Hosea 1:10-12. Menigerlei genade, jaargang 40, 1953, pag. 421-432.
- b. Schreef in 'Kerkblad voor N. Brabant en Limburg' in 1958 een reeks artikelen t.g.v. 50-jarig bestaan van de kerk van Eindhoven.
- b. Primus-afgevaardigde naar de Generale Synode van Middelburg, 1965/66, vanuit Eindhoven via Part. Syn. van N. Brabant en Limburg.

10. 1946-1949, JOHANNES ANDREAS ALBERTS

Geb. 15-1-1901 te Amsterdam. Studie te Amsterdam. Hulpdiensten te Marken 1939-1940. Te Steenwijk 1942-1943. Te Amsterdam, voor de evangelisatie 1943-1946. Pred. te Oosterend (Litt. voorheen Henn.) 14-4-1946. Bev. ds. K. Dekker, Molenaarsgraaf-Brandwijk met Johannes 7:20, 21. Intrede met 1 Cor. 1:23, 24. Afscheid 21-8-1949 met 1 Petrus 1:25. Zetten 1949. Emeritus 1967. Overleden 19-11-1980 te Amersfoort.

11. 1953-1957, HARIG DIJKSTRA

Geb. 11-1-1930 te Engwierum. Studie te Amsterdam. Pred. te Oosterend (Litt. voorheen Henn.) 9-8-1953. Bev. ds. F. Guillaume, Amsterdam-West met Jesaja 51:6. Intrede met 1 Corinthe 4:1. Afscheid 3-11-1957 met 1 Corinthe 3:7. Wieringerwerf 1957. Diever 1963. IJlst 1967. Surhuisterveen 1972. Joure 1976. Nijega-Opeinde 1981. Emeritus 1991. Woonplaats Suameer.

- a. Medewerker aan 'Hjoed', bibelsk deiboek.
- b. Preken geleverd in de serie 'Streamen fan libben wetter'.
- c. Lid van de vertalingscommissie uitgaande van het N.B.G. voor de Fryske bibel-oersetting, Totaal 10 jaar, maar vooral in de jaren 1967-1972. Klaar in 1977.
- a. 'Augustus 1953 - november 1957'. In 'Twee sporen, een weg'. Gedenkboek t.g.v. 100 jaar Gereformeerde Kerk in Oosterend e.o. Blz. 42-45.

- d. 'Gereformeerd in Diever', gedenkboek o. red. v. O. Doorn. Daarin een artikel, zonder titel. Blz. 159-168.
- e. Curator van de Theologische Universiteit, sinds 1984
- f. Secundus-afgevaardigde naar de Generale Synoden van Zwolle, 1977 en Delft, 1979, vanuit Joure via de Part. Syn. van Friesland-Zuid. Primus-afgevaardigde naar de Generale Synoden van Bentheim, 1981, Dokkum, 1983 en Gouda, 1985, vanuit Nijega-Opeinde-De Tike via de Part. Syn. van Friesland-Zuid. Secundus-afgevaardigde naar de Generale Synode van Emmen, 1989, vanuit Nijega-Opeinde-De Tike, via de Part. Syn. van Friesland-Zuid.
- g. Deputaat voor de Kerkorde, sinds 4 jaar.
- h. Legerpredikant, augustus 1960 tot november 1961. Later als reserve-legerpredikant wel 25 x op herhaling en vacantievervanging.
- i. Lid van het F.F.F. vanaf het begin, 1953. Lid, skriuwer en nu nog foarsitter
- j. Secretaris van F.G.G., sinds plm. 1972.

12. 1959-1962, LUITJE JAN WOLTHUIS

Geb. 21-7-1931 te Assen. Studie aan de V.U. te Amsterdam. Pred. te Oosterend (Litt. voorheen Henn.) 31-5-1959. Bev. door prof. dr. J.H. Bavinck, Amsterdam met Numeri 18:7b. Intrede met Marcus 4:26-29. Afscheid 28-10-1962 met Judas:20,21. Woerden 1962. Legerpredikant 1965. Woerden 1966. Den Dolder (geest. verz. Willem Arntzhoeve, halftime,) april-sept. 1967. Drachten 1967. Heemstede (geest. verz. Instituut voor Epilepsiebestrijding) 1977. Rotterdam (geest. verz. verpleeghuizen in ged. dienst) 1986/87. 's Gravenhage-Escamp (hulpd., in ged.dienst) 1986/87. Legerpredikant 1989/91. Emeritus 1991. Woonplaats Leeuwarden. Overleden aldaar op 25 mei 1995 (Toevoeging M.L. de Boer).

- a. 'Bewaring in de liefde God door bouwen, bidden en beiden 'Judas:20, 21. Afscheidspraak te Oosterend(Henn). Uitg.C.v.d.Eems, Oosterend (Henn.), 1962.
- b. 'Thomas'belijdenis maken wij tot de onze'. Paaspraak. Johannes 20:28. Uitgave. Geref. Kerk, Woerden, 1964.
- c. 'Christus' maaltijd met de zijnen'. Nabetrachtingspraak. Hooglied 5:1 slot. Menigerlei genade, jrg. 52, no.39; 1965, 405v.
- d. 'De schat in de akker' (te Serooskerke), Mattheüs 13:44. Gelegenheidspraak. Uitgave Prot. Geest. Verz. Mil Hospitaal, Utrecht, 1966.
- e. 'Belijdenis-doen is: een beroep op Christus doen'. Lucas 24:28,29. Preek. Uitgave Geref. Kerk, Woerden, 1967.
- f. Corrector in buitendienst bij de N.V. Uitgeversmaatschappij J.H.Kok, Kampen, sinds 1956 en volgende jaren.

Medewerker aan:

- g. 'Samen onderweg'. Methode voor het godsdienstonderwijs op de lagere scholen, voor de klassen 4, 5 en 6, Kampen, 1967.
- h. De Friese Kerkbode en de Drachtster Courant. 1967/77.
- i. 'De Afscheiding van 1834 en haar geschiedenis, Kampen, 1984. Als redacteur.

- j. 'De Doleantie van 1886 en haar geschiedenis, Kampen, 1986. Als redacteur.
- k. 'Van geslacht tot geslacht 1887-1987. 100 jaar Gereformeerde Kerk van Woerden en Zegveld. Woerden, 1987.
- l. 'Samen-op-weg'. In 'Twee sporen, een weg'. Gedenkboek t.g.v. 100 jaar Gereformeerde Kerk in Oosterend e.o. Oosterend (Litt.), 1988 Blz. 46-61.
- m. 'De Vereniging van 1892 en haar geschiedenis, Kampen, 1992. Als redacteur.
- n. 'Gereformeerd Amsterdam sedert 1835, Kampen 1989.
- o. 'Mijn voeten hebben Zijn spoor gevolgd'. Biografie over Wilma, door Niek van der Heide. Leiden, 1992. Opsteller van bibliografieën en registers.
- p. 'Wilma, Het heilig wonder van mijn leven'. Autobiografie. Tweede druk, Leiden, 1993. Als redacteur.
- q. 'Kerk te kijk'. Gedenkboek t.g.v. 150 jaar Gereformeerde Kerk te Drachten, 1844 - 14 juni - 1994. Edu Actief, Meppel, 1994. Als auteur/redacteur.
- r. Lid van de Commissie Herdenkingen (Afscheiding 1834-1984; Doleantie 1886-1986; Vereniging 1892-1992) vanwege de Generale Synode der Gereformeerde Kerken in Nederland. 1981-1992.
- s. Mede-oprichter (1984) en sindsdien voorzitter van de Wilmastichting (prot. chr. schrijfster. 1873-1967)
- t. Lid van It ferban fan fryske dûmnys, het F.F.F.
- u. Lid van het Fries Godgeleerd Gezelschap van 1838. Sinds 1993.

13. 1963-1967. ROELOF PLUIM

Geb. 29-7-1934 te MEPPEL. Studie te Groningen(prop.), Kampen (cand.). Amsterdam (V.U.). Pred. te Oosterend (Litt. voorheen Henn.) 27-10-1963. Bev. door drs. G.Y. Vellenga, Apeldoorn met... Intrede met Hand. 4:1, 2. Afscheid 22-10-1967 met 2 Cor. 13:13. Coevorden 1967. Ridderkerk 1973. Drachten 1978.

- a. 'Op de tweede plaats', Romeinen 9:13. Menigerlei genade, jaargang 69. 1982, 159-167.
- b. 'Gegronde verwachting', Mattheüs 11:3. Menigerlei genade, jaargang 70, 1983, 219-226.
- c. 'Enkele impressies uit de periode 1963-1967'. In: 'Twee sporen, een weg'. Gedenkboek t.g.v. 100 jaar Gereformeerde Kerk in Oosteren e.o. Blz. 62-64.

14. 1981-1985, WYTZE ALE ANDELA

Geb. 5-6-1953 te Dordrecht. Studie in Groningen, 2 jaar sociale geografie, en in Kampen. Pred. te Oosterend (Litt. voorheen Henn.) (+Winsum Fr.) in ged. dienst 11-10-1981. Bev. in Winsum door dr. A. Dekker, Kampen met Psalm 84:12a, c. In intrededienst in Oosterend liturg. Afscheid 13-1-1985 met Marcus 8:22-26. Bergum 1985., Renkum en Heelsum 1990.

- a. De periode van 1981 tot 1985'. In : Gedenkboek t.g.v. 100 jaar Gereformeerde Kerk in Oosterend e.o. Blz. 65-70. M.m.v. M.A. Andela-Hofstede, zie bij 15.

15. 1981-1985, MARIEKE ANNELIES ANDELA-HOFSTEDE

Geb.30-8-1956 te Meppel. Studie te Kampen. Pred.te Oosterend (Litt. voorheen Henn.) (+Winsum Fr.) in ged. dienst 11-10-1981. Bev.in Winsum door dr. A. Dekker, Kampen met Psalm 84:12a, c. Intrede in Oosterend met Johannes 15:5a. In afscheidsdienst liturg 13-1-1985 Bergum (in ged.dienst) 1985. Renkum en Heelsum (in ged.dienst) 1990.

a. Zie bij 14. M.m.v. W.A.Andela.

16. 1987-1994, GEERT (GERARD) KNOL

Geb.26-4-1958 te Dokkum. Studie te Kampen Pred. te Oosterend (Litt.voorheen Henn.) in ged. dienst 25-1-1987. Bev. ds. C.P. Wijnberg, ned. herv. predikant te Oosterend met 2 Timotheüs 2 : 14-17a, 25, 26. Intrede met Jac.1:19-27. Afscheid 18-9-1994 met Deut.7:1-16.Goutum als ned.herv. predikant (toek. S.o.W. gemeente) 1994.

- a. 'De Doleantie in Oosterend in het licht van twee eeuwen kerkgeschiedenis'. In 'Twee sporen, een weg'.Gedenkboek t.g.v.100 jaar Gereformeerde Kerk in Oosterend e.o. Bladzijden 5 tot 37.
- b. '1986 tot nu : Samen-op-weg' In :Gedenkboek t.g.v. 100 jaar Gereformeerde Kerk in Oosterend e.o. Blz.71-72. M.m.v. ds C.P. Wijnberg, ned. herv. pred. te Oosterend.

17. 1991-heden, HENDRIK KLAAS ZIJLSTRA

Geb. 25-11-1948 te Hallum. Studie te Kampen. Pred.te Soesterberg 1982. Tijnje en Nij-Beets 1986. Oosterend (Litt. voorheen Henn.) 9-6-1991. Bev. ds. G. Knol, Oosterend, zonder tekst en zonder preek. In dezelfde dienst intrede met 1 Petrus 2:1-10.

In zijn studententijd was hij :

- a. studentenassistent bij prof.dr.G.N.Lammens, Liturgiek.
- b. schrijver van artikelen over Liturgie in het wijkblaadje van de gereformeerde kerk De Open Hof te Kampen.
- c. freelance (hoofd)redacteur bij de IKON-T.V. Voorbereiding van de Vesper-series in 1978, 1980

(Motto :) 'Houdt uw voorgangers in gedachtenis, die het Woord 1.Gods tot u hebben gesproken, (let op het einde van hun wandel en volgt hun geloof na)' Hebréeën 13:7.

Lijst van predikanten, kandidaten, emeriti en kerkelijke werkers, die de gereformeerde kerk van Drachten gediend hebben in de loop van 150 jaar, van 14 juni 1844 tot 14 juni 1994.

Opmerking 1):

Bij het samenstellen van dit overzicht is een dankbaar gebruik gemaakt van het archief van ons gemeentelid Luutzen de Jager, Kleinzand 29, Drachten, die een schat aan gegevens heeft verzameld over het beroepingswerk en andere bijzonder-

heden betreffende de predikanten, die in de Gereformeerde Kerken in Nederland werkzaam zijn (geweest). Met name de teksten van bevestiging, intrede en afscheid zijn aan zijn speurzin te danken.

Opmerking 2):

Bij de predikanten, die iets gepubliceerd hebben, preken, brochures of boeken, is een bibliografie opgenomen. Wordt er bij preken geen bron vermeld, dan is bedoeld: de gereformeerde prekenreeks Menigerlei Genade, die sinds 1911 is uitgekomen bij de Uitgeverij J.H. Kok, Kampen. De oorlogsjaren 1943 t/m 1945 is er geen preek in deze serie in druk verschenen. Van een preek wordt niet de jaargang, maar wel het jaar van verschijnen genoemd, plus de bladzijden.